

Itsenäistyminen

I maailmansodan ja Venäjän vallankumouksen seurauksena Eurooppaan syntyi joukko uusia valtioita. Suomi julistautui itsenäiseksi keisarin menetettyä valtansa Venäjällä.

Itsenäisyysjulistus

Venäjän vallankumouksen ilmeisen korkein valta Suomessa siirtyi eduskunnalle, joka nimitti marraskuussa 1917 Svinhufvudin johtaman senaatin. Se antoi uutta hallitusmuotoa koskevan esityksensä yhteydessä eduskunnalle tiedonannon Suomen itsenäisyydestä. Eduskunta hyväksyi senaatin toimenpiteet maan itsenäisyyden toteuttamiseksi 6.12.1917. Senaatin itsenäisyysjulistuksessa toivottiin muiden maiden tunnustavan Suomen itsenäisyyden. Tunnustamispyynnöt lähetettiin saman tien sotaan käyville Saksalle, Ranskalle ja Englannille sekä kolmelle Pohjoismaalle – Ruotsille, Norjalle ja Tanskalle. Venäjälle tunnustamispyyntöä ei toimitettu. Bolševikkivallituksen uskottiin joutuvan mukautumaan tilanteeseen ja tunnustamaan Suomen itsenäisyyden lainsäilytöjen, Saksan ja puolueettomien valtioiden jälkeen.

Tunnustaminen ei kuitenkaan edennyt. Suomen toivottiin ensin selvittävän suhteensa Venäjään. Senaatti joutui joukkoon lopulla lähetettävään Pietarin valtuuskunnan neuvottelemaan neuvosto-hallituksen kanssa Suomen itsenäisyydestä ja maiden välisten suhteiden järjestämisestä.

Bolševikkien merkittävimmän kansojen itsenäistämiskohtauksen mukaisesti Leninin hallitus antoi 21.12.1917 muutama tunti ennen vuodenvaihdetta, hyväksymisensä itsenäiselle Suomelle. Venäjän virallinen tunnustus saatiin 4.1.1918, ja samana päivänä tunnustukset tulivat myös Ruotsilta, Ranskalta ja Saksalta. Senaatin ulkomaille lähettämät valtuuskunnat hakivat hyväksymisiä vasta itsenäistyneelle Suomelle eri puolilta Eurooppaa, aina Konstantinopolia myöten. Kevään aikana itsenäisyyden tunnustivat mm. Norja, Tanska, Kreikka, Hollanti, Sveitsi ja Turkki.

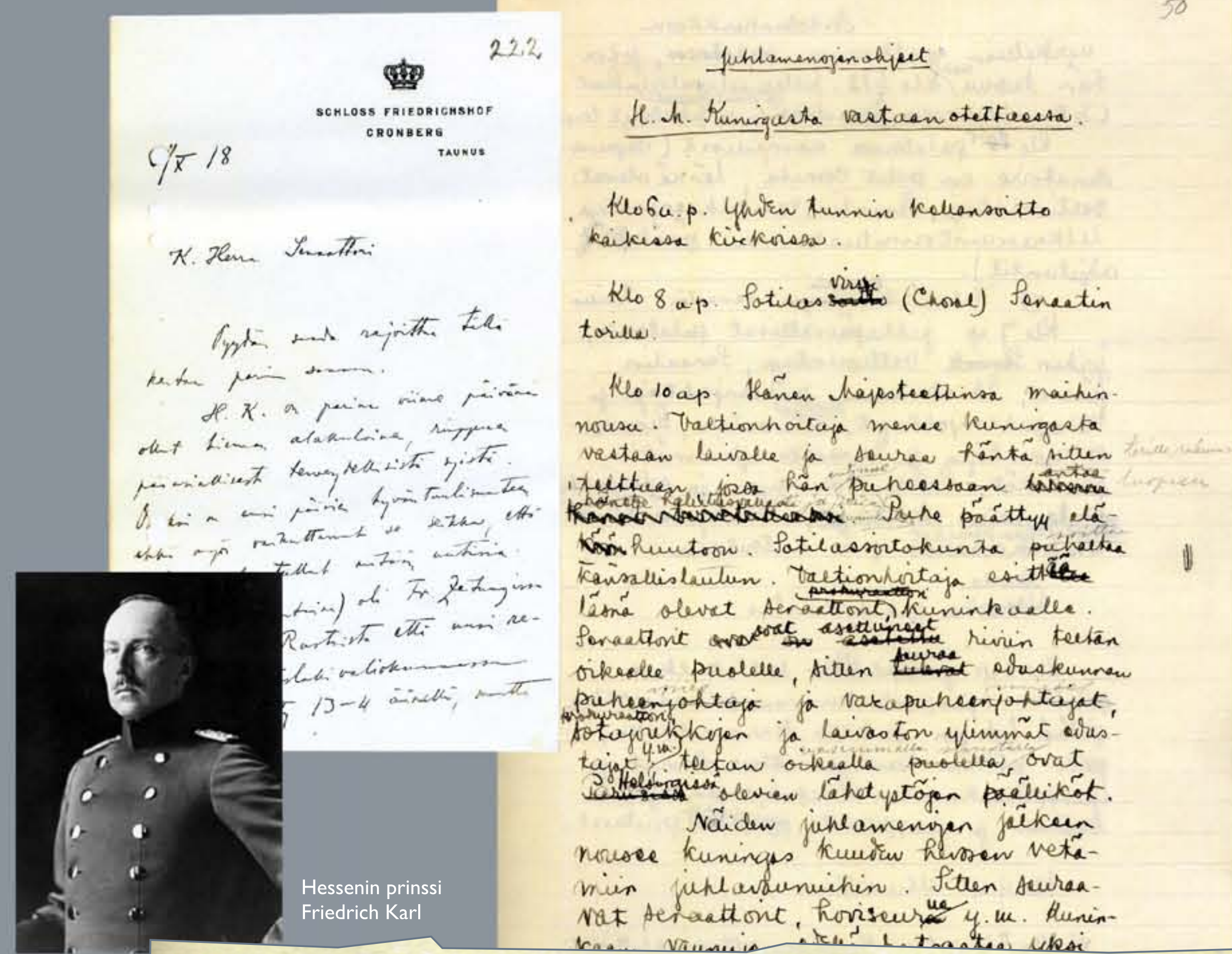
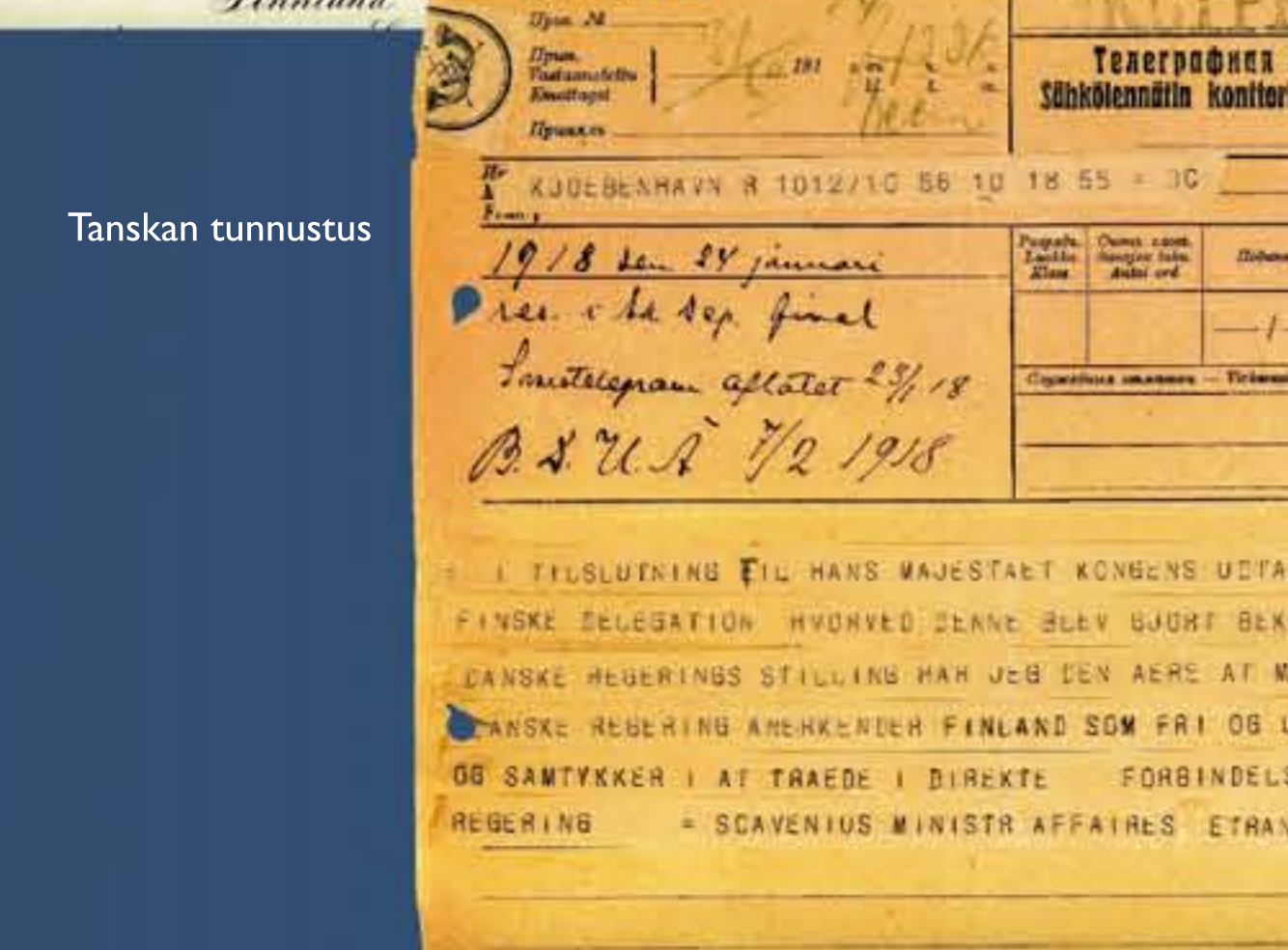

Leninin hallituksen antama hyväksyntä itsenäiselle Suomelle

Kuningas

Itsenäisyysjulistuksessa Suomi oli vielä mainittu tasavalta, mutta sisällissodan aikana osassa porvarillisilla piireillä syntyi ajatus, että vahva monarkia takaisi itsenäistyneelle maalle vakaimmat olot. Kuningasedhokkaita oli useita, itsensä keisari Vilhelmim poijasta Oskarista lähtien. Lopulta ns. tyneäskäusikunta valitsi 9.10.1918 keisarin langon, Hessenin prinssin Friedrich Karlin Suomen kuninkaaksi. Runsaasti kuuleutua myöhemmin maailmansota päätyi Saksan antautumiseen, ja Friedrich Karl luopui Suomen kruunusta.

Juuri perustetussa ulkoasiainhallinnossa haudattiin suunnitelmät kuninkaan asunoihin ja hovin virkikapuvista. Kuningaallisten suomen kielen opettaja, UMin arkistopäällikkö Harry Holma kutsuttiin takaisin Saksasta. Protokollassa laaditu kuninkaan vastaanotto-ohjelma jouti arkistoon.

Tähän luisee 1 1/2 tuntia suomen. Tähän saakka on ollut parhaasta pähestä lukuharjoituksia ja vähän tävutuskaajoja. Huomenna alame ottaa enemmän sanoja ja esimerkkejä... Hinnelli ei ole pahoja ääntäistäpoja, mutta kieli on 50-vuotiaalla vähän kankaes!
(Suomen kuninkakksi valitun Hessenin Friedrich Karlin suomen kielen opettaja Harri Holma 2.10.1918 Schloss Friedrichshof)

Paroni oli tähän linnassa... ja näytti den Hohen Herrschaffen Helsingin linnan piirustukset... minkäläisäin korjauksäin tai uudistuksäin ei ryhdyttäisi ennen kuin he itse ovat Helsinginää saaneet in looco tutustua uuteen asunoonsa.
(Suomen kuninkakksi valitun Hessenin Friedrich Karlin suomen kielen opettaja Harri Holma 3.10.1918 Schloss Friedrichshof)

Muitakin kuningasedhokkaita oli: vasemmalla Mecklenburgin herttua Adolf Friedrich, oikealla Preussin prinssi Oskari, joka oli Saksan keisari Vilhelm II:n poika... ja Tanskan prinssi Axel.

Kirkolliskansallista juhlaa vietettiin lokak 20 pna tahtovat Kangasalan pitäjäläiset Teidän Korkedeilleme ja Korkesalle perhellenne ilmoittaa isämaallisen miellailiansa tunteen eduskunnalle toimittamasta Kuningasvalitusta... sekä uskovat viipittömästi, että Teidän Korkeutenne valitikan turvissa voi kansamme koota voimansa suorittamaan sitä historiallista eilämentävä, jonka Jumala on nähnyt sille hyväksi antaa.
(Tuhkosen Kirkkoherra, Sakku kansakoulunkirjasto, Marman valtuuston esimies, Tuusulan Kunnallislautakunnan esimies, Satak. köyhäinholton esimies, Saakula Kunnankokouksen esimies, sähkösanoma 23.10.1918)

Värihainen luonnos kuningaskunnan lipuksi

Suomen lipun luonnoksesta poistettiin kruunu, kun kuningaskunta ei toteutunutkaan.

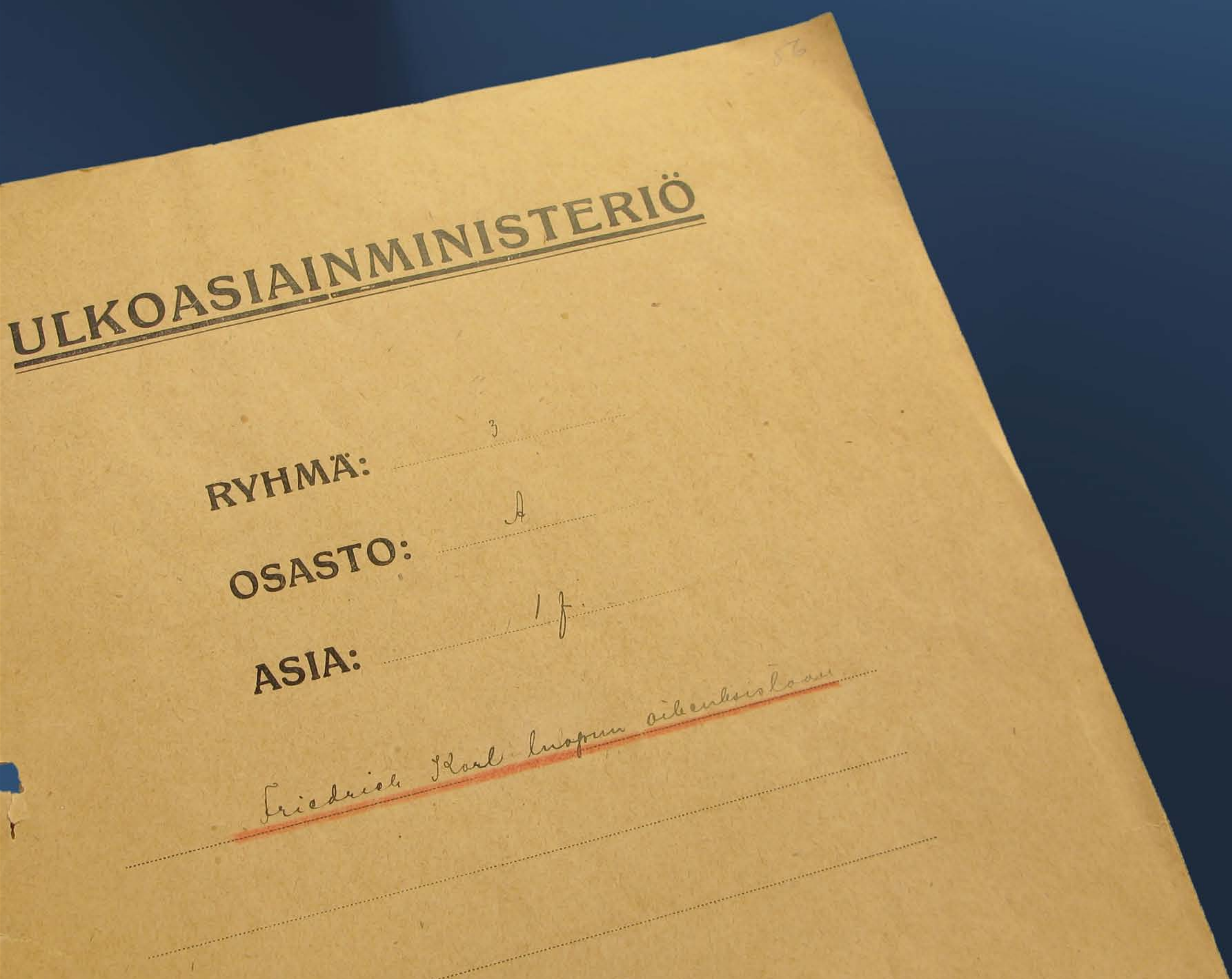
Hänen Keisarillisen ja Kuningaallisen Apostolisen Majesteettinsa valtuutuksen perusteella olen saanut tehtäväkseni Hänen Viikisyydeltään keisarillisen ja kuninkaallisen Suomeen ja ulkoasiainministeriltä ottaa hänen ajatustan tiedon, Teidän hyväks herrat, Suomen hallituksen valtuuttamina edustajina tuomasta Suomen liittomatontusta koskevasta notifikaatista sekä, toivomuksenne mukaisesti, tunnustaa Itävalta-Unkarin monarkian nimesä Suomen itsenäisen tasavallan.
(Itävalta-Unkarin vt. ulkoasiainministeri v. Plotow, 13.1.1918 Wien)

Vieraanvarisuus ja ystävällisyys oli auttamisen. Kaikki sultaanista sanomalehtimiehiin kohtivat meitä suomalaisia Turkin kanssa pohjoisina, rakkaina sukulaisina, jotka vuosituhansien jälkeen ovat tavanneet toinen toisensa.
(Konstantinopolin matkustaneen Suomen valtuuskunnan jäsen J.J. Kikkola senaattori Seinälfvudille 4.3.1918)

Hänen Pyyhtynsä... ilmoitti tyhjeillisen suostumuksensa hänelle osoitetun pyynnön ja lausui onnestoivouksensa Suomen tulevaisuudelle ja toivoi, että voiman valta maailmassa väistyisi pian oikeuden vallan tieltä.
(Vatikaniin matkustanut Suomen valtuuskunta Suomen hallitukselle 20.3.1918)

KANSANKUNNAN TOIMEENPANEVA VALTA ESKERTÄ:
Artikla I: Suomen Tasavaltat tunnustetaan
Artikla II: Tämä tiedoitettakoon, julkaisittakoon ja luovuttakoon Registro Nacionalille, Triippon (Argentiinan hallituksen päätös Suomen tunnustamisesta 11.5.1918)

Persia on täysin valmis ryhtymään virallisiin suhteisiin Suomen kanssa.
(Persian asialaittoajana Venäjällä ja Ruotsissa ollut Assad Khan senaattori Svinhufvudille 23.7.1918, Pietari)

Ulkoministeriö 90 vuotta

Näyttelyn tuotanto: Graafinen suunnittelu: Ulkoasiainministeriö / Jyrki Paloposki, Jussi Pekkarinen 2008 Suunnittelutoimisto Pekka Kouhila Oy

"Hartaana toivomuksena lausumme Suomelle: rivat, floreat, crescat."

Suomen ja Neuvostoliiton välillä 22.1.1932 allekirjoitetun hyökkäämättömyyssopimuksen siinäoittelu ulkoasiainministeriössä.

Kysyin tämän jälkeen Schultenburgilta (Saksan Moskovan-lähettiläs) onko keskusteluissa ollut kysymystä jostain etupireistä, joihin Suomikin sisältyisi. Hän vastasi empiättä, ettei niin ollut asian laita.
(Lähettiläs A.S. Yrjö-Koskisen raportti nro 60 "Hyökkäämättömyyssopimuksesta Saksan ja Neuvostoliiton välillä" Moskovaista 30.8.1939)

Kuta tehokkaammaksi ulkomaalainen osallistuminen kansalaisuuttaan on käynyt, sitä toisarvoisemmin merkityksensä on itse Espanjan kansalaisuutta saamassa sen taistelun rinnalla, jota Espanjan kamarilla käydään kahden päivänvastaan maailmanlaajuisen väkijoukon, jota kansalaisuuttaan osallistuvat ulkopuoliset voimat edustavat. Samasta syystä ovat espanjalaisen itsensä mahdollisuudet vaikuttaa asioiden ratkaisuun yhä vähentyneet ja nytemmin voidaan sanoa tilanteen olevan kehittyvässä jopa siihen, että määräävästä osasta ainakin näiden on luotettava espanjalaisille ulkomaalaisten käsiin.
(Asiainhoitaja George Winkelmanin raportti nro 1 "Espanjan kansalaisuuden väkijoukosta kehityksestä" Lissabonista 4.1.1937)

Vaikkei tähän kunn 7. päivänä Peipingin ympäristössä alkaneet kahakat kiinalaisten ja japanilaisten joukkojen välillä ole päätyneet vielä sotaan eikä rauhaseen, lienee paikallaan näin lomalle lähtöissä parilla sanalla merkitä paperille vaikutelmat kahakoiden käynnin tapahtumista. On hyvin liikelä se mahdollisuus, että missäkin kahakossa käy kiinalaisten, niinkin yleensä aina viimeisten vuosikymmenten aikana, nimittäin että se saa maksaa viulut.
(Pääkonsuli Ville Niiskosen raportti nro 10 "Peipingin puolen kahakat" Shanghaiasta 24.10.1937.)

Jos arvosteltaisiin tilannetta itävallassa yksinomaan sen mukaan mitä näin, niin minun täytyisi tulla tulokseen, että kaikkialla vain riuu vallitsee. Mitä kaikki talot olivat hakaristilipuilla koristetut, terveys oli kaikkialla "Heil Hitler". Hitlerin kuva oli useimpien liikkeiden ikkunoihin ja niitä, usein valian kurja värpälönä, myytiin yleisesti kaduilla. Kirjastoja oli kaikkialla. Mutta jokaisenhan tiedä, että tämä on vain mitään toinen puoli. Kaikki ne, jotka nykyiseen järjestelmään ovat tyyrättömät, pyrytelivät kotona elvättä ainoaan ulkona olleeseen uskalla todellista miehenä nähtä. Jutuilaiset vankit ovat onnettomat. Ryöstöjä tabi juttuistaisten pahoinpitelyjä ei tosin ole tapahtunut, mutta nyt jo heidän toimeentulonsa on monella alalla tehty mahdoton.
(Lähettiläs Onni Talaan raportti nro 3 "Vaikutelmia Wienistä" 23.3.1938.)

Viime viikkojen tapahtumat ovat täällä olevien puolueettomien pikku maiden edustajien keskuudessa aiheuttaneet huolestuneita ja katkeria reunaamistuksia. On todettu, että suurvaltat jälleen täyvävaltaisesti päättelevät keskenään pieneimpien maiden kohtalosta. Niinomainen sopimukseen eivät silloin ensi ole mitään pidokseksi, jos niiden muodattaminen vain on epäedullista asianomaisille suurvalloille. Saksakin on nyt siirtynyt niiden valtioiden joukkoon, joille sopimukset lopulta ovat vain "pöytäpaperia". Arvostel on kuitenkin eriten kohdistunut Englantiin. Sillä tosin ei ole ollut sopimuskausia velvoituksia, mutta se on aivan empiittisen kynnnyksessä hoitanut omia etujansa jättäen muut maksamaan kahut.
(Asiainhoitaja Emsio Riitosen raportti nro 64 "Kaleidoskooppeja Prahaasta" 30.9.1938.)

Vaikka Puolan vastarinta tulee olemaan luja, ei kukaan näyt epäilevän sotatapahtumien kehittymistä siihen, että puolalaisten on peräännyttävä. Jos Neuvostoliitto sekantuu kaikkiaan, näyttää ainoa todellinen syyllinen Puolalle, koska yleinen käsitys muuttamkin on se, että vihollisuudet Saksan länsirintamalla tulevat muodottamaan asemasodaksi, mikä ei sido suuresti Saksan voimia ja jättää sille mahdollisuuden voimakkaaseen sekä nopeaan raskautuun Puolan kanssa. Sillä millöin hyökkäys alkaa on mulla arveltu. Heti, heti sunnuntaiin jälkeen tai vasta Mürnbergin puoluekokouksen jälkeen. Kaikki riippu Saksasta, sillä Puola ei hyökkäykstä aloita sitouduttuaan Englannille ja Ranskalle pyynnän sauhalliseen, kukaan ei osaa kokea mahdollisuutta, millä tilanne sotaista selvitetäisiin, ellei Saksa luovu vastainmukistaan.
(Lähettiläs Bruno Kivikosen raportti nro 33 "Tuokokuva Varsovaista" 24.8.1939)

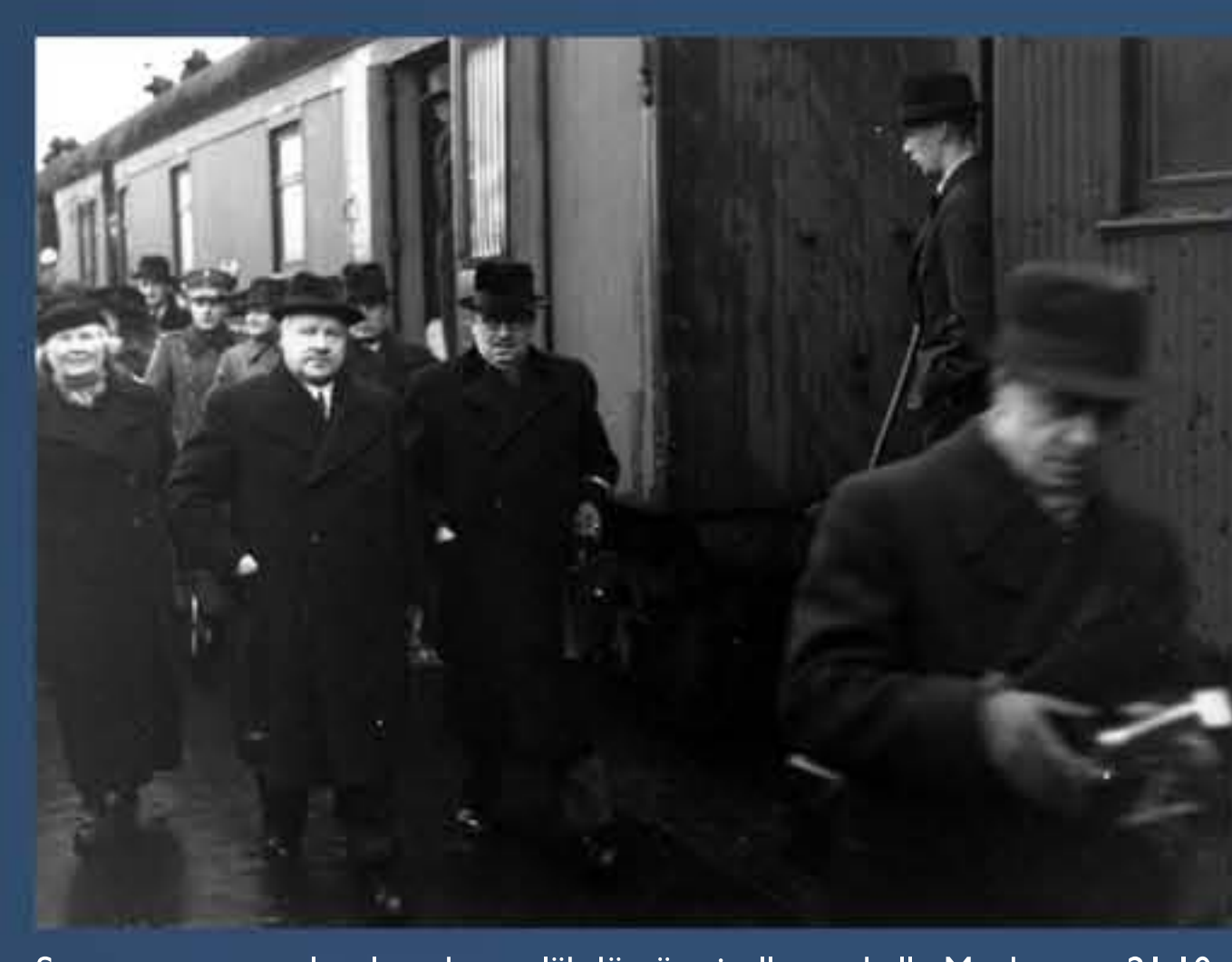
Saksassa jatketaan vainistelua kaiken veralla. Berliinissäkin ovat kaikki liikkyvät parvillien valvonnassa, talojen katoille on myöntein sijoitettu linnoitusajattelu ja kun viime sunnuntaina autolla ajelin hukan kaupungin ulkopuolella, oli eri puolella raskas linnoitusajattelu pantu asemiin. Joukko-osastoja täysin kenttävarustein marssi kuitentuna pois kaupastaan. Kartustajat, jotka Berliiniin ovat saapuneet, kertovat kaikkien rautateiden ja jaiden olevan täynnä itämpäin yöyryä sotilaslajunia ja autokolonneja.
(Lähettiläs Arne Muorinan raportti nro 61 "Tilanne 31.8.39" Berliinistä 31.8.1939)

Molotov kutsui minut tänään klo kolme luokseen ja ilmoitti: Neuvostohallitus on ottanut huomioon Suomen hallituksen selitykset toivomuksesta kehittää maiden välillä niin hyvin poliittisia kuin kauppa-suhteita. Kansainvälisen tilanteen muuttuessa sodan vuoksi Neuvostohallitus haluaisi nyt ryhtyä ajatusten vaihtoon Suomen hallituksen kanssa eristäen konkreettista poliittisuhteista kysymyksiä. Hän lausui toivomuksen, että ulkoministeri saapuisi tänne tai hallitus valittuutta jomkun toisen henkilön erikoisesti näistä kysymyksistä keskustelemaan. Kysymykseeni voiko hän lähemmin minulle ilmoittaa, mitä konkreettista kysymyksiä hän lähinnä tarkoittaa, jätti vastaamaan toistien edellisen pyynnönsä, liakten vielä: hallitus toivoo, että keskustelut voitaisiin aloittaa mahdollisimman pian.
(Moskova-lähettilään A.S. Yrjö-Koskisen salaasäke ulkoministeri Eljas Erkolle 5.10.1939 kello 22.45)

Kauniin kesän loppu

Suomen ulkoasiainhallinto tuli "tyyji-käitelä" eli saavutti silloin vaaditun 21 vuoden iän juuri ennen toisen maailmansodan syttymistä. Ulkoasiainhallinto ei ollut valmis kohtaamaan kriisikojen tuomia paineita, mutta harvapa on sotaan valmis, vaikka pahimpaan pitäisikin aina varautua. Suomen ulkoasiainhallinto kesti 1939 kuitenkin hyvin vertailun muiden Pohjoismaiden kanssa, varsinkin kun muistetaan Suomen tulleen Pohjoismaista viimeisenä mukaan kansainväliseen yhteisöön. Edustustoverkko oli jo kohtuullisen kattava, ja ministeriön organisaatio monien muutosten jälkeen tarpeet täyttävä.

Kesä 1939 oli harvinaisen kaunis. Talousilmakin oli jäänyt 1930-luvun alkuaan ja ihmiset olivat vaurastuneet. Kaikki muut paitsi diplomaattit nauttivat helkettä. Suomen lähettiläät yrittivät epatoivisesti saada selville, mitä suurvallat ja ennen kaikkea Hitler ja Stalin oikein halusivat. Ei kai kukaan sentään voinut olla niin järjetön, että syökäisi mantereen uuteen maailmansotaan. Syyskuun 1. päivänä 1939 se selvisi.

Suomen neuvotteluvaiheesta lähdössä toiselle matkalle Moskovaan 21.10.1939. Kuvassa valtionvarainministeri Väinö Tanner ja valtioneuvos J.K. Paasikivi.

J.V. Stalin piirsi kartallehdille Neuvostoliiton alueuuvuotuhetdönkisiä Moskovan neuvotteluissa.

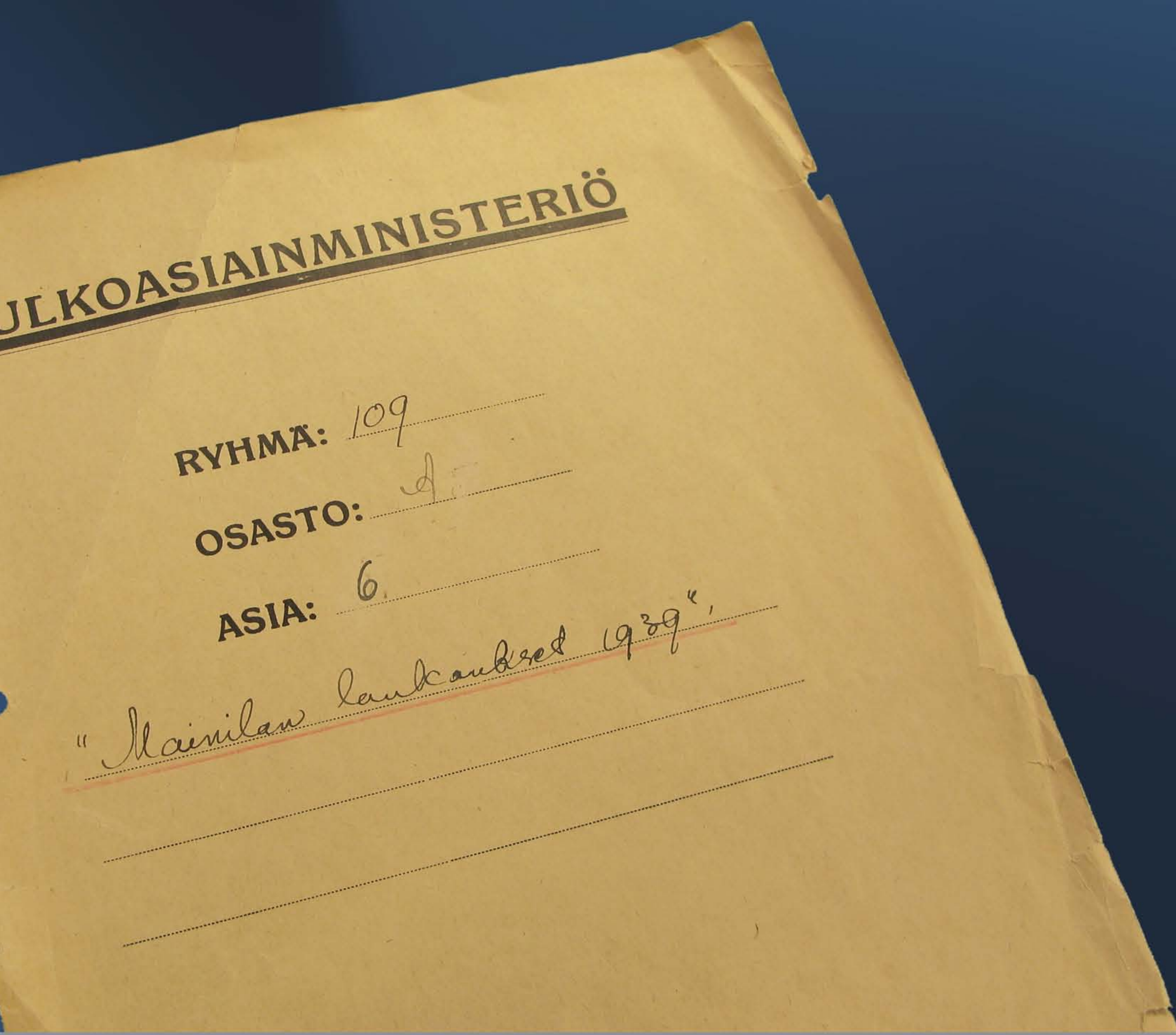
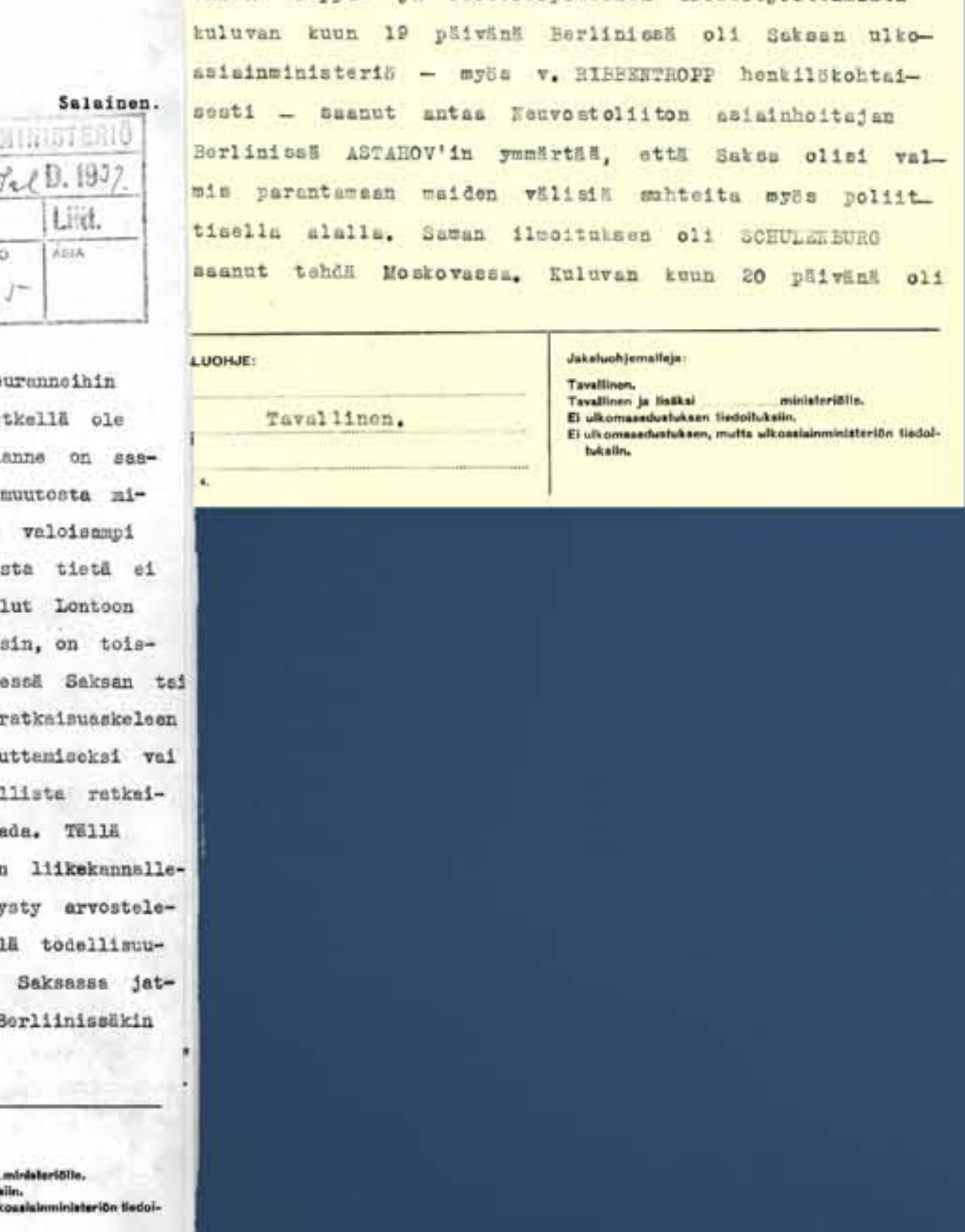
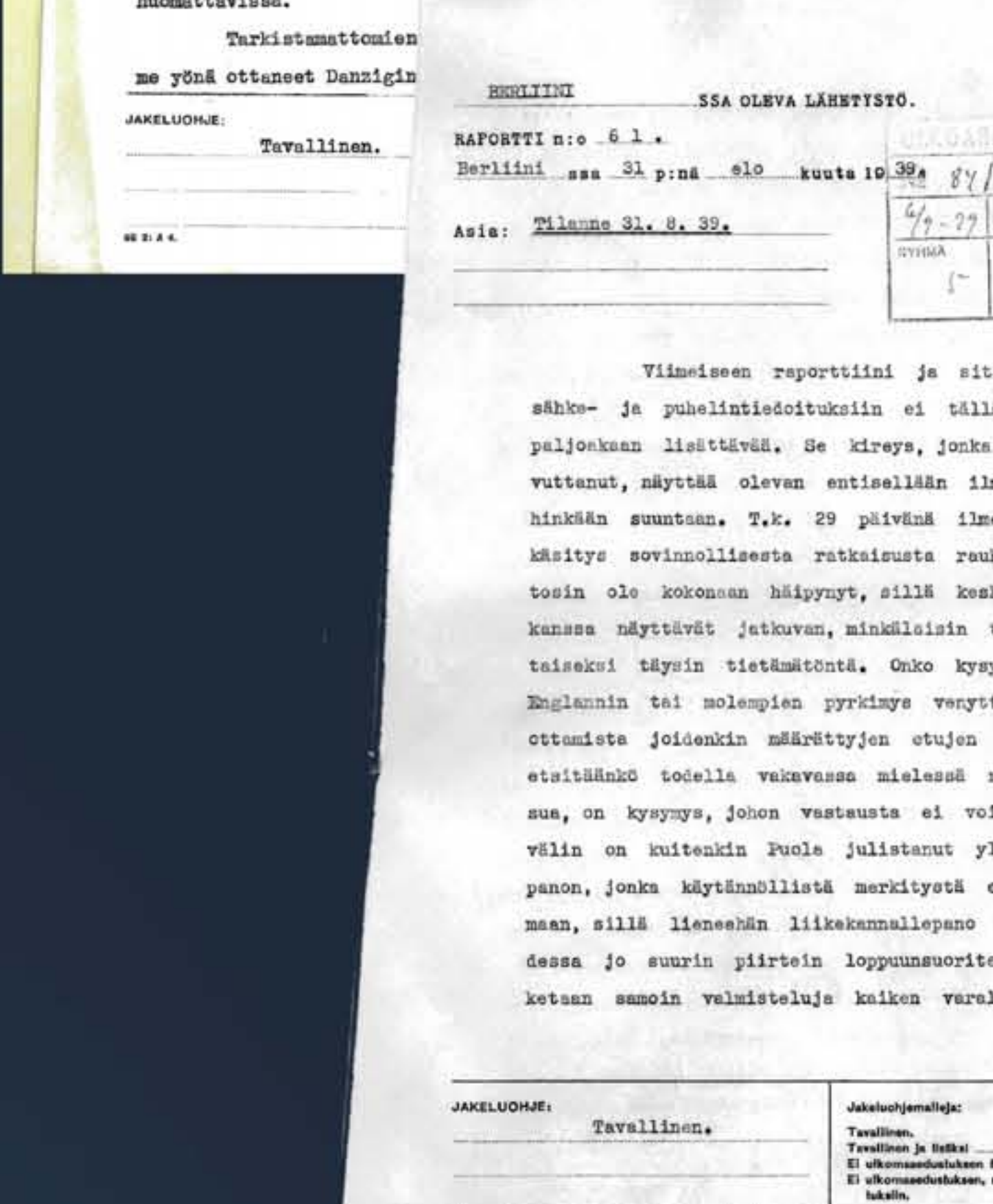
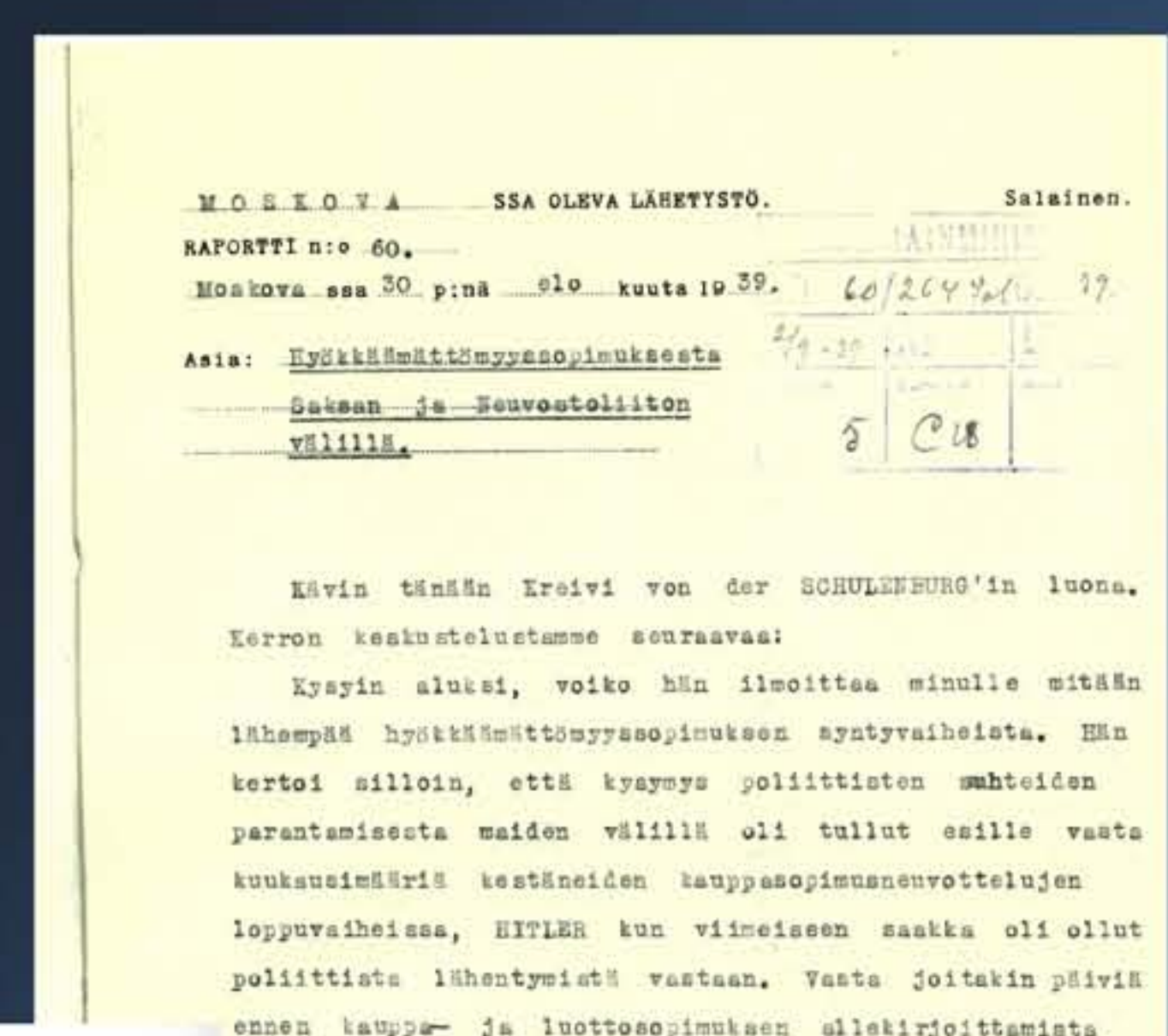
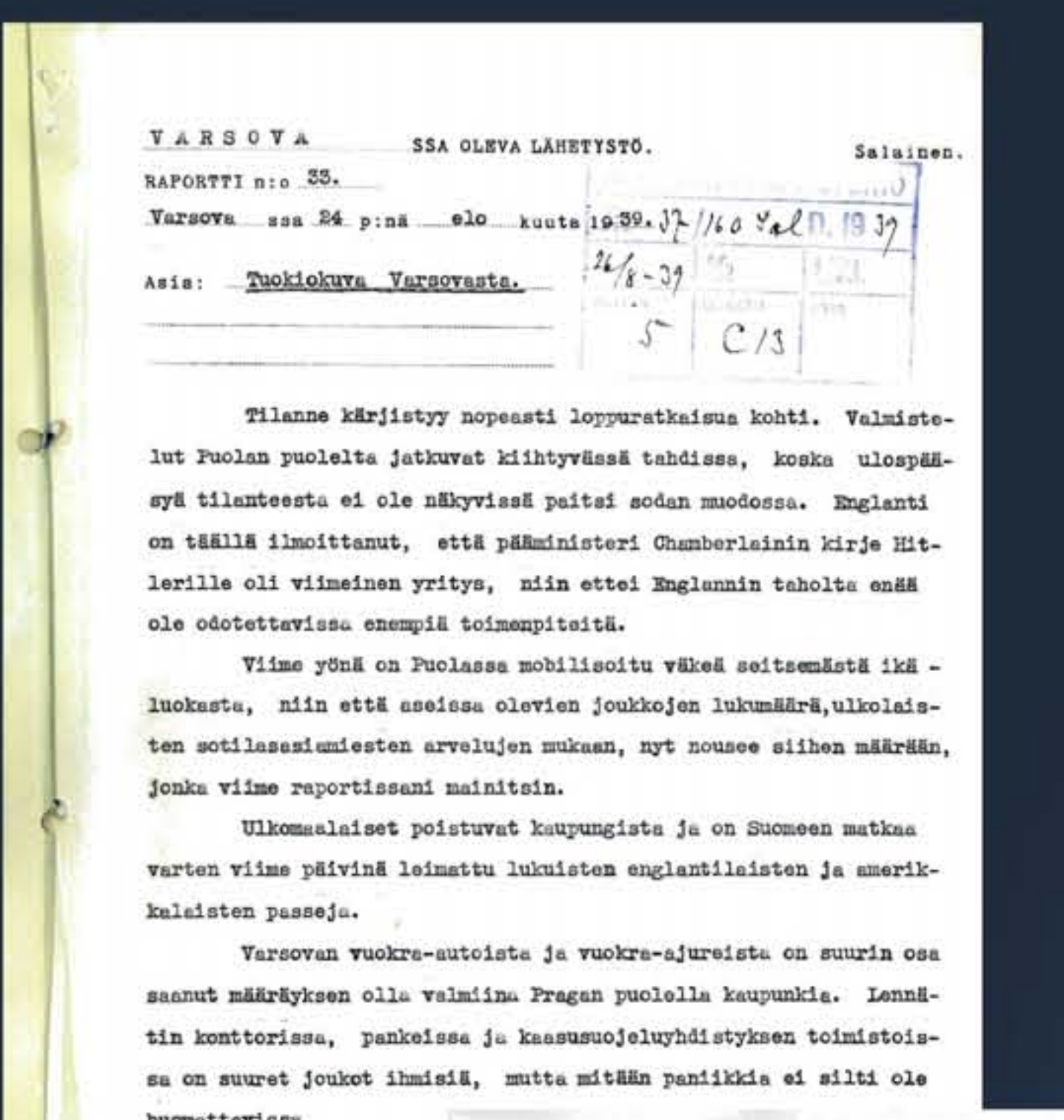
Kohti sota

Suomen ulkopoliittikan tavoitteena maailmansotien välillä oli tuen ja turvan hakeminen pelätyn Neuvostoliiton hyökkäyksen varalta. Ensin sitä toivottiin ns. reunavaltioilta, sitten Kansainliitolta ja lopulta Pohjoismaista, lähinnä Ruotsista. Poliittikka epäonnistui: talvisodassa Suomi taisteli yksin.

Genevestä Tukholmaan

Reunavaltioillailla tarkoitetaan Suomen, Puolan ja Baltian maiden yhteistyötä heti ensimmäisen maailmansodan jälkeen. Suomi väyeytyi siitä vähtellen 1920-luvulla, koska Baltian maita pidettiin auttamattoman heikkoina, eikä sellaisessa seurassa kannattanut esiintyä. Siinähen oli vaara joutua vastuunkantajaksi. Puolan politiikka taas pidettiin poukkoilevana, eikä Suomessa haluttu joutua mukaan Keski-Euroopan kriiseihin.

Suomi oli hyväksytty Kansainliiton (KL) jäseneksi 1920. Helsingissä uuteen maailmanjärjestykseen suhtauduttiin myönteisesti sen jälkeen, kun se oli ratkaissut Ahvenanmaan kiistan Suomen hyväksi. KL:sta toivottiin pienten valtioiden turvallisuuden takaajaksi. Suomen tavoitteena oli saada Kansainliiton sanktiopöytäkärit mahdollisimman tiukoiksi ja automaattisiksi, jotta hyökkäyksen uhria olisi voitu tehokkaasti auttaa. KL:sta ei kuitenkaan ollut maailmanpoliittiksi ja kollektiivisen turvallisuuden takaajaksi. Viimeistään Saksan eroaminen siitä tai Suomen ulkopoliittikan 1930-luvun alussa kääntymään kohti Tukholmaa.

"Kukaan ei osaa keksiä mahdollisuutta, millä tilanne sodatta selvitetäisiin, ellei Saksa luovu vaatimuksistaan."

4011.- Men who were ready to sacrifice all they possessed for their country, are returning home. It is a joy to meet again with the dearest ones; they know themselves best what it is like to come back unconquered, and yet having lost the war.

Edustustoista jaetulla propagandamateriaalilla haettiin ymmärtänyt Suomen sotatoimille.

Silloin kerrottiin yleisesti, että sota puhkeaisi sinä yönä ja hyvästellessä toivotettiin onnea Suur-Suomelle, jolla onnentoivotuksiin joku vielä lisäsi: "Pietari pääkaupunkina".
(Berliinin-lähettilään T.M. Kiviminen raportti nro 8 "Saksan-Venäjän sodan puhkeaminen" 26.6.1941)

Piirit joiden kykyyn luotamme ovat hallituksen jäsenten tietien ja joidenkin tukemakkin ryhtyneet huolehtimaan vapauttoiskymyisestä. Toivotvat lähettävää heinäkuisessa lempuura niistä täysin varustettuihin. Emme liian suostumustane kannattaneet julkista appelia koskemme voi arvostella sen mahdollisia vaikutuksia skandinaviassa Saksassa. Ilmoitetaan mitä niistä olette. Voittokko hallituskokouksen välttämiseksi antaa meidän kivärime jollette mikä panos määrä kiväriä kohti riittävä. Pääkoulutus voinee tapahtua Suomessa.
(Lontoon-lähetystön päälähtke ministeriölle 10.1.1940)

Kun huomautin, että Suomen puolustuksen sortuminen avun hitauden tai heikkouden vuoksi voisi aiheuttaa sen, että suuret pakolaismäärät, 1-2 miljoonaa henkeä, hakisivat turvaa Norjasta ja Ruotsista, joten syntyisi uusia vaikeita ongelmia, virksisti tämä huomautus pääministeriä, joka tavon takaa oli sykenyt roimasti tuollaisa vieressä olevaan sykyastiaan.
(Va. asiainhoitaja Urho Toivola raportti nro 5, 1.3.1940 Oso)

Italian lähetteli: Suomen sankarillinen taistelu voi myöhemmin tulla paikatuksi. Kun Saksa karsaa joutuu olemattomaksi Neuvostoliiton kanssa. Epäilyttäkin ei tarvitse olla siitä, mille puolelle siinä taistelussa voitto on kallistuva...Suomella on mahdollisuus saavuttaa takaisin kaiken menettämänsä vieläpä lisää kanssa.
(Va. asiainhoitaja Urho Toivola raportti nro 7, 13.3.1940, Oso)

Olen juuri tullut tilaisuudesta jossa haudattiin itsenäinen Viron tasavalta, meille suomalaisille niin rakkaalta kaipahtava "Eesti vabariik". Uusi "todellista kansantah-
to" mikä edustava riisivoilokko päätettiin päätymässä ensimäisessä istunnonsaan hyväksyä julistuksen, jossa Viron tasavalta muutetaan Viron sosiaaliseksi neuvosto-tasavallaksi. Samalla se katsoi voivansa esittää käännytäväksi Neuvostoliiton kor-
keimman neuvoston puoleen pyynnöllä, että uusi valtio siirrettäisiin osavaltiona Neuvostoliittoon... Viron itsenäisyys on nyt mennyt ja sen kansa on joutumassa viihen sisäiseen taisteluun, mitä kommunistien kumous väkijohdettävyydellä mukanaan tuo. Kaikki se, mitä 27-vuotisen itsenäisyyden ajalla eri aloilla on ehditty saavuttaa - ja sitä oli jo kunnioitettava määrä - on nyt uhana laisena. Sama on tietienkin asia-
laista laivassa ja laivastussa, mutta Viron kotalo on meille lähempi ja niin suhteessa kuin toissakaan merkittävämpi. Tuntuu ikäänkuin olisi menettänyt jotain omaa, mikä menetettynä on entistäkin rakkaimmasta mielellä.
(Tallinnan-lähettilään P.J. Rynnisen raportti nro 21 "Finis Estoniae" 21.7.1940)

Hyvästä lähteestä: Viime viikolla siirretty raskaista tankkeja lännestä itään. 700 D-junaa lätkäytetty... ja muitakin muutettain venäläiseen raskalevytyseen. Eilen olisi lopulta sovittu Dobrušan ja Ukrainan vuokraa 99 vuodeksi. Sakaalle läpimarsioikeus Venäjällä ja Turkissa. Venäjälle vapaut kädet Intiansa toisten mukaan periaassakin...
(Berliinin lähetystön sähkö 178, 26.5.1941)

Turkkiin on Venäjän ja Turkin välisen rajan ylittsen Kaukaasiasta viime aikoina saapunut joitakin satoja puna-armeijan sotilaita, joista suuri osa on ollut haavoittuneita...Maajuri VIITÄNEN, joka lähtä on sinulle kertontu ja joka välttää tiedon varjaitsemista... Kertontu tästä otettamatta vastusta.
(Lähettiläs A.S. Yrjö-Koskisen raportti nro 12, 21.2.1942 Ankara)

Kurirille on huomautettava, että hänen jatkuvasti ja kiinteästi on pidettävä silmällä nimenomaan kirjepostia sisältäviä kolleja, että tällaiset kollet, mikäli suinkin mahdollista (salaista postia sisältävät kollet ehdottomasti), matkan keskellä on pidettävä hyttissä eikä pakkaissa tai laivan kamelle ja että kuririen tilapäisesti pyyhäytessä matkan varrella esim. Tukholman tai Berliinin, kirjeposti ehdottomasti on toimitettava siläläiseen Suomen lähetystöön silloin välittömästi siilytettäväksi.
(Ulkoanedustuskalle lähetetyt ohjeet kuriripostista 26.3.1943)

Yhdyvätsäin omhassain neuvos Kalle huomautti minulle tänään, että siljaisuus Suomen ja Neuvostoliiton välisissä suhteissa viittaa siihen, ettei kummallakaan taholla haluta kateista sovintopäätösmahdollisuuksia. merkillepantavaa on myös, - lisäksi hän - ettei neuvostoradio ole pitään aikaa hyökännyt Suomea vastaan.
(Lähettiläs A.S. Yrjö-Koskisen raportti nro 61 kaksi päivää ennen Kannaksen suurhyökkäyksen alkua, 7.6.1944 Ankara)

Minun ei tarvitse erikseen huomauttaa, kuinka Suomen tilanne vaikutuisi sekä taloudellisessa että poliittisessa suhteessa, jos sotatoimet johtaisivat Ruotsin osallistumisen liittolaisten puolella suureen kamppailuun, mutta vakaumukseeni mukaan läsnä on mahdollisuus, johon Suomen ulkopoliittisella ei voi olla kiinnittämättä huomautta.
(Lähettiläs G.A. Gripenbergin raportti nro 5, 8.6.1944, Tukholma)

UH:n toimintakenttä kaventui toisen maailmansodan aikana. Lähetystöjä suljettiin ja yhteydet kangertelivat. Tärkeimmät edustustot olivat Berliini ja Tukholma.

Kauppakumppanit vähissä

Uuden maailmansodan puhkeaminen ja Suomen ajautuminen sen pyörteisien toi ulkoasiainhallinnolle koskoti lästeitä Etenkin Neuvostoliitto vastaan käydyin talvidson aikana ongelmia aiheutti nuorempien virkamiesten joutuminen rintamalle ja ministeriön hajasijoittamien pommitusvaaran takia. Jatkosodan aikana työrauha oli parempi, eikä työvoinnapulakaan ollut yhtä suuri ongelma.

Hallinnollisen osaston hankalana tehtävänä oli vastata harventuneen edustustoverkoston toiminnasta. Varsinkin kuririyhteydet olivat pulmalliset. Hallinnolliseen osastoon yhdistetyn oikeudellisen osaston työtehtävät sen sijaan vähenevät: sopimuksia ei salmitu eikä sodan runtellessa Euroopassa kovin monta Suomen kansalaistakaan ollut apua pyytämässä.

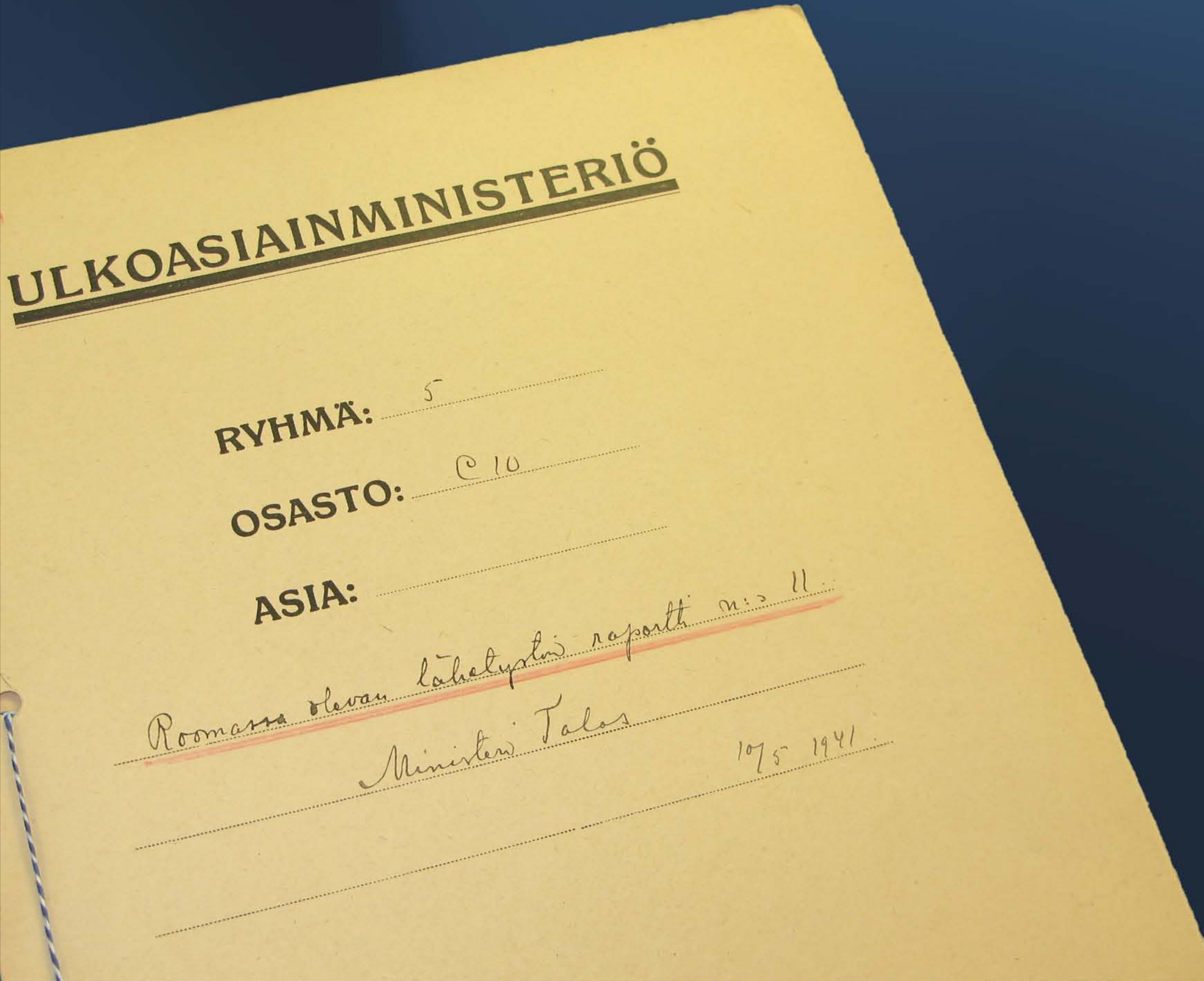
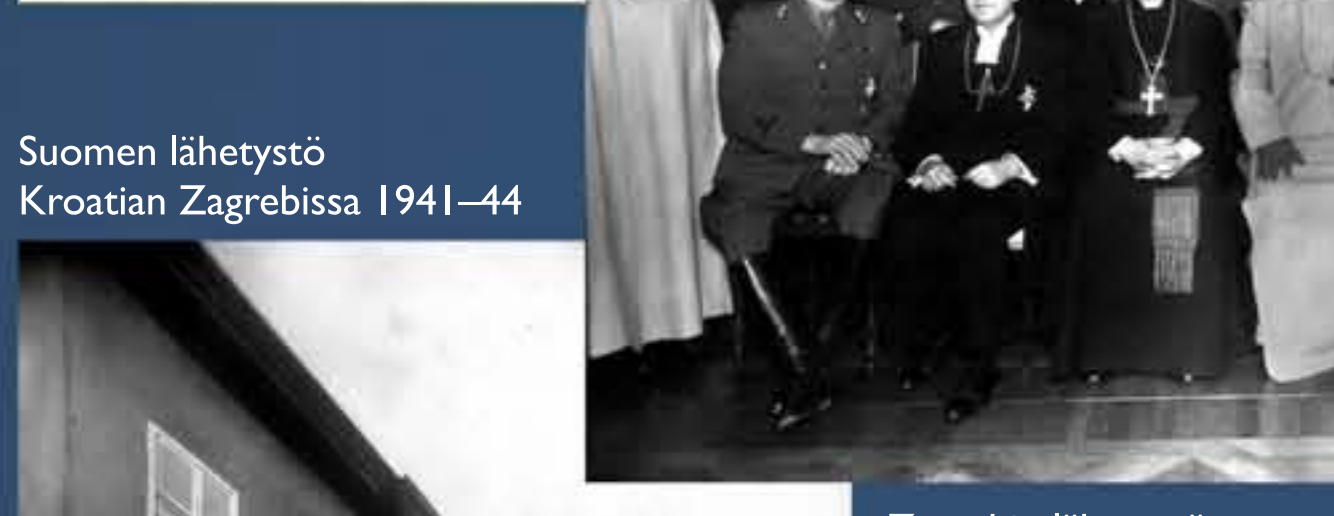
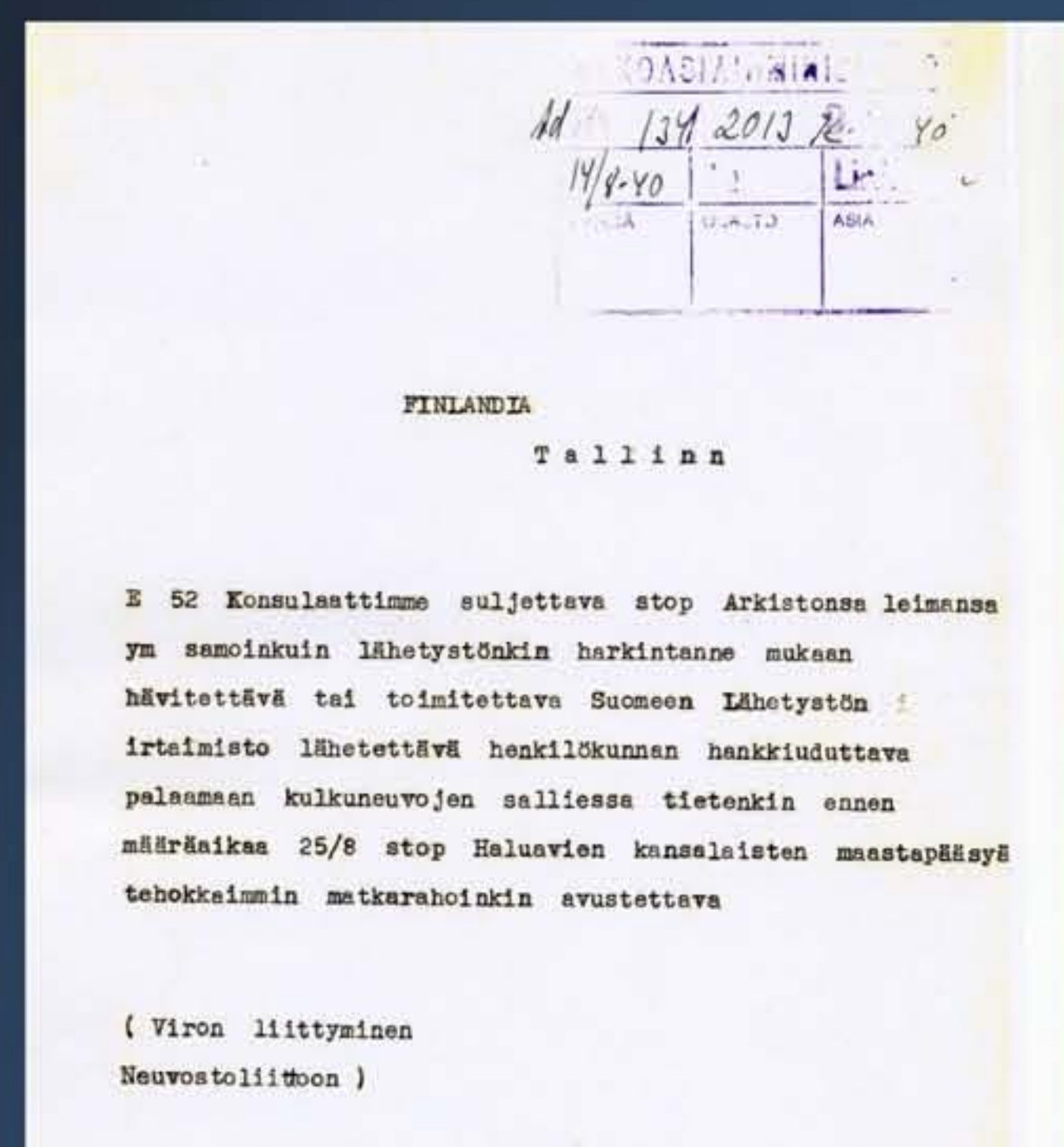
Poliittinen osasto toimi kiinteässä yhteistyössä maan poliittisen ja sotilasjohdon kanssa. Tärkeimmät asiat keskitettiin osaston johtoryhmälle, joka joutuikin kovaan työpaineeseen sodan ajan tärkeissä poliittisissa ratkaisuissa.

Kauppapolittisen osaston haasteena oli maan kaupankäynnin ja huoltoyhteyksien järjestäminen. Käytännössä tämä tapahtui yhdessä Berliini ja Tukholman lähetystöjen kanssa, koska Saksan ja Ruotsin lisäksi kauppakumppaneita ei juuri ollut. Suomi oli sodan aikana lähes täysin riippuvainen kaupankäynnistä Saksan kanssa. Suomi vei kuparia ja nikkeliä sekä toi viljaa ja asetta.

Suomen ensimmäiseksi lähetystorakennukseksi Budapestissä vuokrattiin barokkityylinen huvila 1934. Rakennus vaurioitui pahoin toisen maailmansodan loppuvaiheen pommittuksissa joulukuussa 1944.

Suomen Lontoon lähetystöä tuhoja saksalaisten ilmopommituksen jälkeen 8.9.1940

"Kuten jo eilen sähköitin, alamme tänään pottella salaista arkistoaimeistoa..."

Armi Kauzela oli valittu kesäkuun lopussa 1952 Miss Universumiksi. Kotimaaan kaunotar saapui vasta elokuun alussa, hyissä ajoin kulkittamaan Helsingin olympialaisen voittoa Unkarin jalkapallojoukkueseen.

Helpompi hengittää

Helsingin olympialaiset 1952 nostivat suomalaisten itsetuntoa. Suomi liittyi Pohjoismaiden Neuvostoon ja hyväksyttiin YK:n jäseneksi 1955.

Euroopan ulkopuolelle

J.K. Paasiläkin toinen presidenttikausi (1950–1956) huipentui kahteen merkittävään tapahtumaan: Suomi hyväksyttiin YK:n jäseneksi 1955 ja Neuvostoliitto palautti Porkkalan laivastotukikohdan 1956. Suomi oli lopulta kansainvälisesti hyväksytty suvereeni valtio, joka vastasi itse alueestaan ja rajojen valvonnastaan. Puolueettomuuspolitiikan harjoittaminen oli nyt käytännössä mahdollista.

Yhteydet liittoutuneisiin oli palautettu heti kun se vain oli mahdollista. Moskovaan nimitettiin lähettiläs kesällä 1945. Samana vuonna lähetettiin edustajat myös Pariisiin, Washingtoniin ja Lontooniin, vaikka muodolliset diplomaattisuhteet Ison-Britannian kanssa palautettiin vasta Pariisin rauhansopimuksen myötä syyskuulla 1947.

Sopeutuminen sodanjälkeiseen tilanteeseen edellytti uusien edustustojen perustamista ja katkenneiden suhteiden uudelleen solmimista. Suomen edustustuminen keheni ennen muuta länsi-Euroopassa. Toinen painopisteesä oli Euroopan ulkopuolella. Vuonna 1947 solmittiin diplomaattisuhteet Kanadan, 1949

Australian ja 1950 Uuden-Seelannin kanssa. Aasiassa ykkösedustustoksi nousi Intiaan 1949 perustettu New Delhin lähetystö. Myöhemmin se siirrettiin Pekingille. Suomi nimittiin tunnusti ensimmäisten joukossa Kiinan kansantasavallan ja solmi sen kanssa diplomaattisuhteet jo 1957. Tokiossa ollut kaupallinen edustusto muutettiin lähetystöksi 1957. Helikömmiin edustettuna oli yhä Afrikka, missä valta säilyi 1960-luvulle asti suurelta osin siirtomaistaitien käsissä. Pretorian 1949 perustettu edustusto oli Suomen ainoa lähetystö Afrikassa, kunnes Kairoon perustettiin lähetystö 1959.

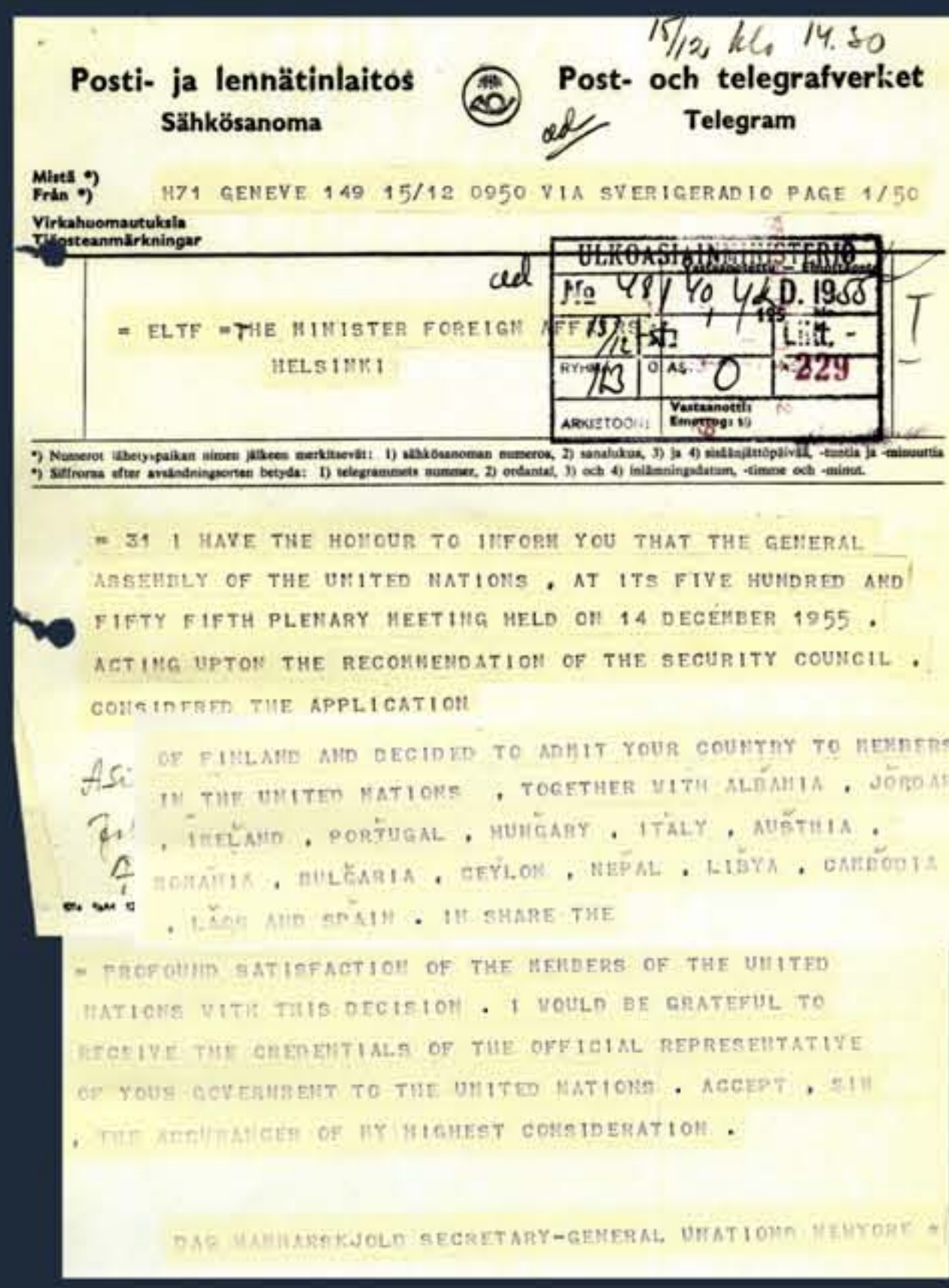
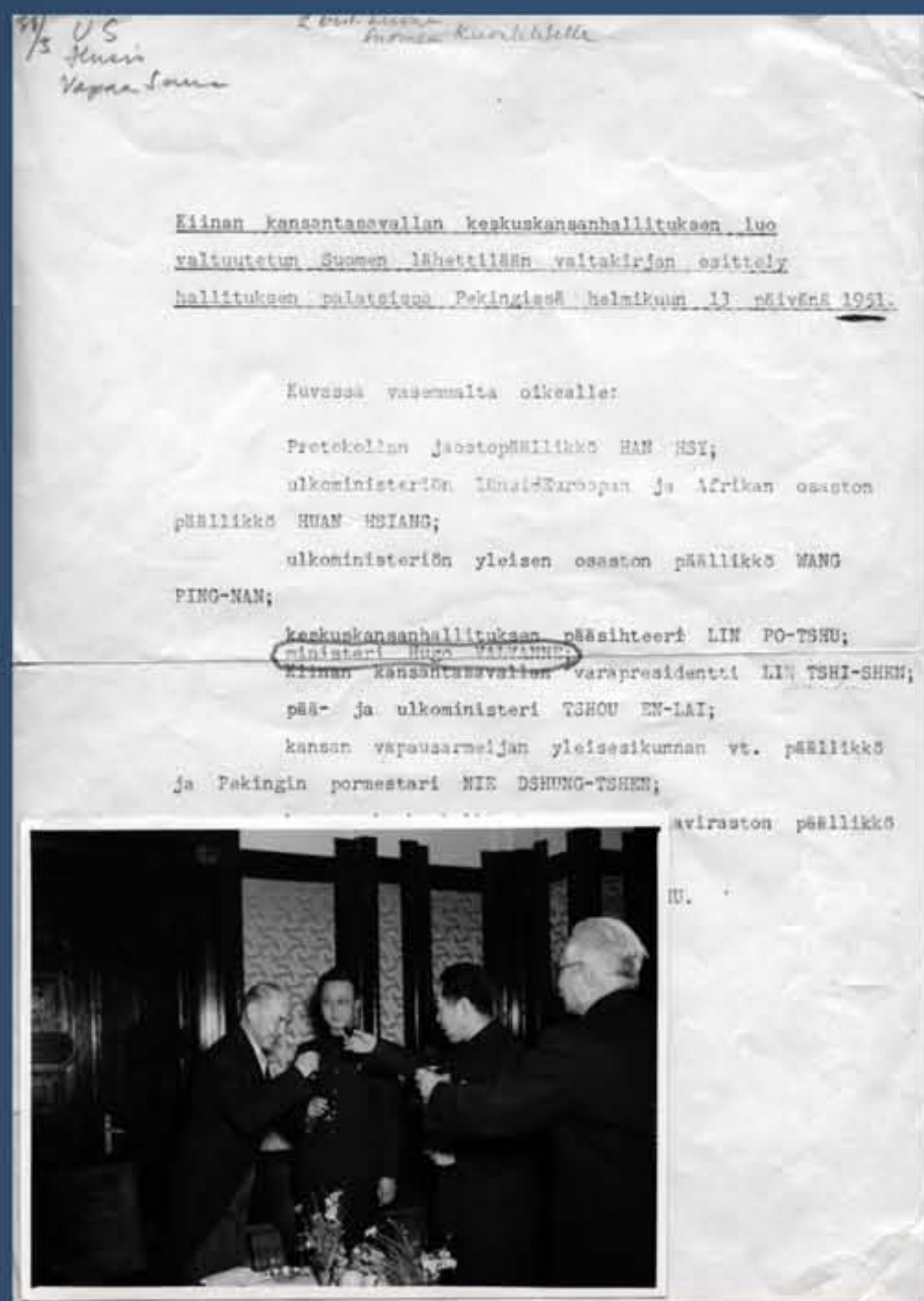
Lähetystöistä suurlähetystöjä

Suomen ulkomaanedustuksen sodanjälkeinen uudistaminen jakautui kahteen jakssoon: suhteiden normalisoimiseen 1945–1952 ja laajentamiskeskeiseen 1952–1965. Taitekohtaan osuu ulkomaanedustuksessa toteutettu lähetystöjen korottaminen suurlähetystöiksi. Asia oli ollut esillä jo 1952, mutta ensimmäinen muutos tehtiin vasta kaksi vuotta myöhemmin, kun Suomen ja Neuvostoliiton edustuksen tason nostettiin Vuoden 1954 loppuun mennessä kaikkiaan kymmenen lähetystöä oli muutettu suurlähetystöksi.

Ensimmäinen YK-valtuuskunnan ja New Yorkin YK-edustuston edustajat koolla 1957. Puheenjohtajana pöydän päällä suurlähettiläs G.A. Gripenberg.

Isonaasiyppäivän vastaanotto New Delhin lähetystössä 6.12.1955

Sähkösanoma Suomen hyväksymisestä YK:n jäseneksi

Ensimmäiset suomalaiset YK-rauhanturvajaht lähdössä Suezille Seutulan lentokentältä 10.12.1956.

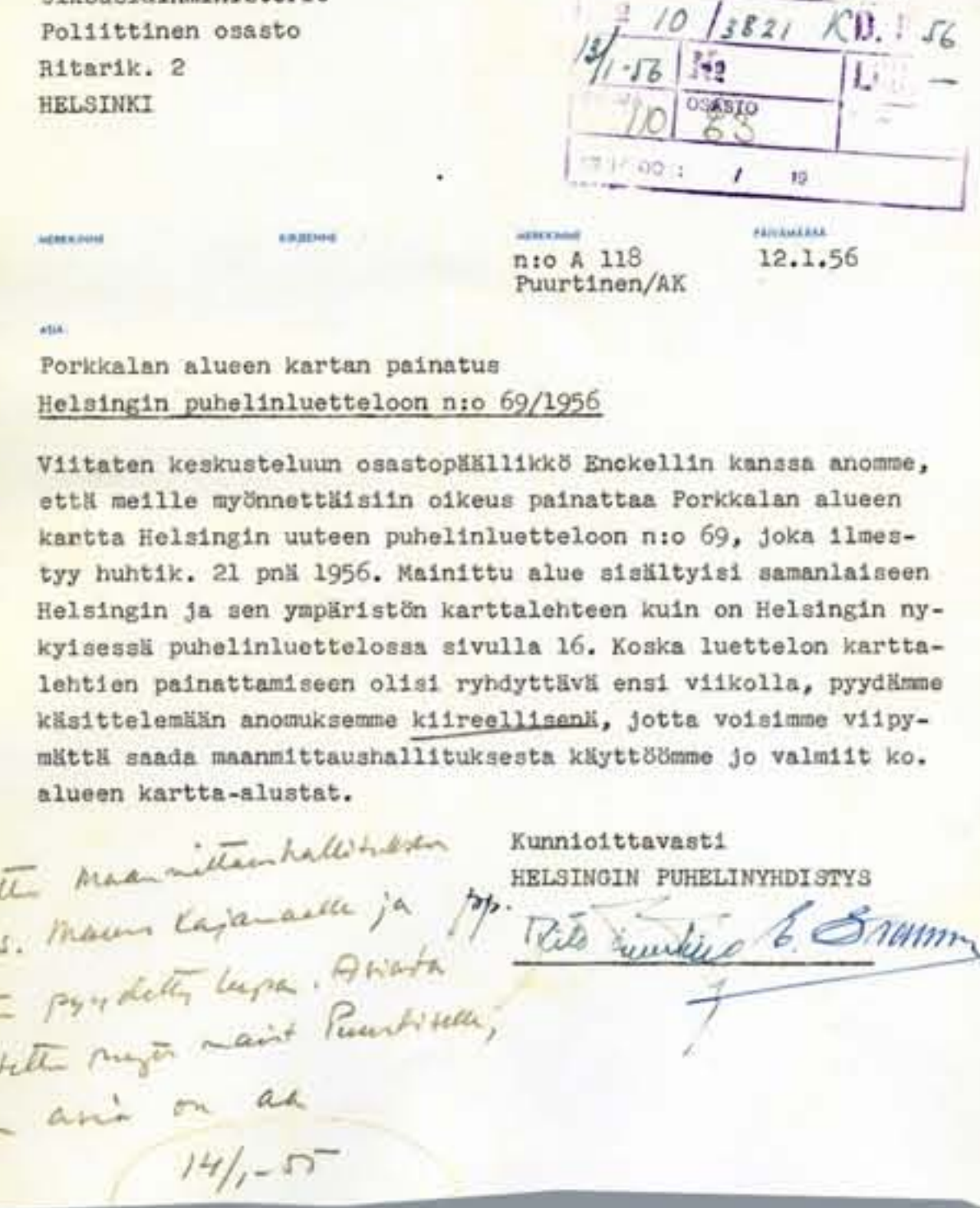

Väimäinen sotakorvauksena yltävänänsä rujo-Väimäkelään asemalla 27.8.1952

Suomen sotakorvauksioimatukset on saatava loppunousurietteluiksi syykköön 19. päivään mennessä 1952. Todennäköisesti jäljellä olevat tavarat (14 laivaa) saadaankin siihen mennessä luovutuskuntoon. Sakkoja on väimäisen eli VIII toimintavuoden aikana tosin kerjätty noin 180.000 dollaria, mutta kun toisaalta osa tavarista on toimitettu nykyin huomattavasti ennen määräaikaa, ja kaikki vaikeatkin toimitukset on saatu hoidettua korvauksvuoden sisällä loppuun, niin toivottavasti Neuvostoliitto tänäkin vuonna, kuten jo useina edellisilläkin, antaa nämä sakot anteeksi. Luonnollisesti tällä on erikseen annottava diplomaattista tietä kuten aikaisemminkin. (SOTEVAn UM:lle lähettämä muistio Sotakorvauksioimatusten päättymisen 11.8.1952)

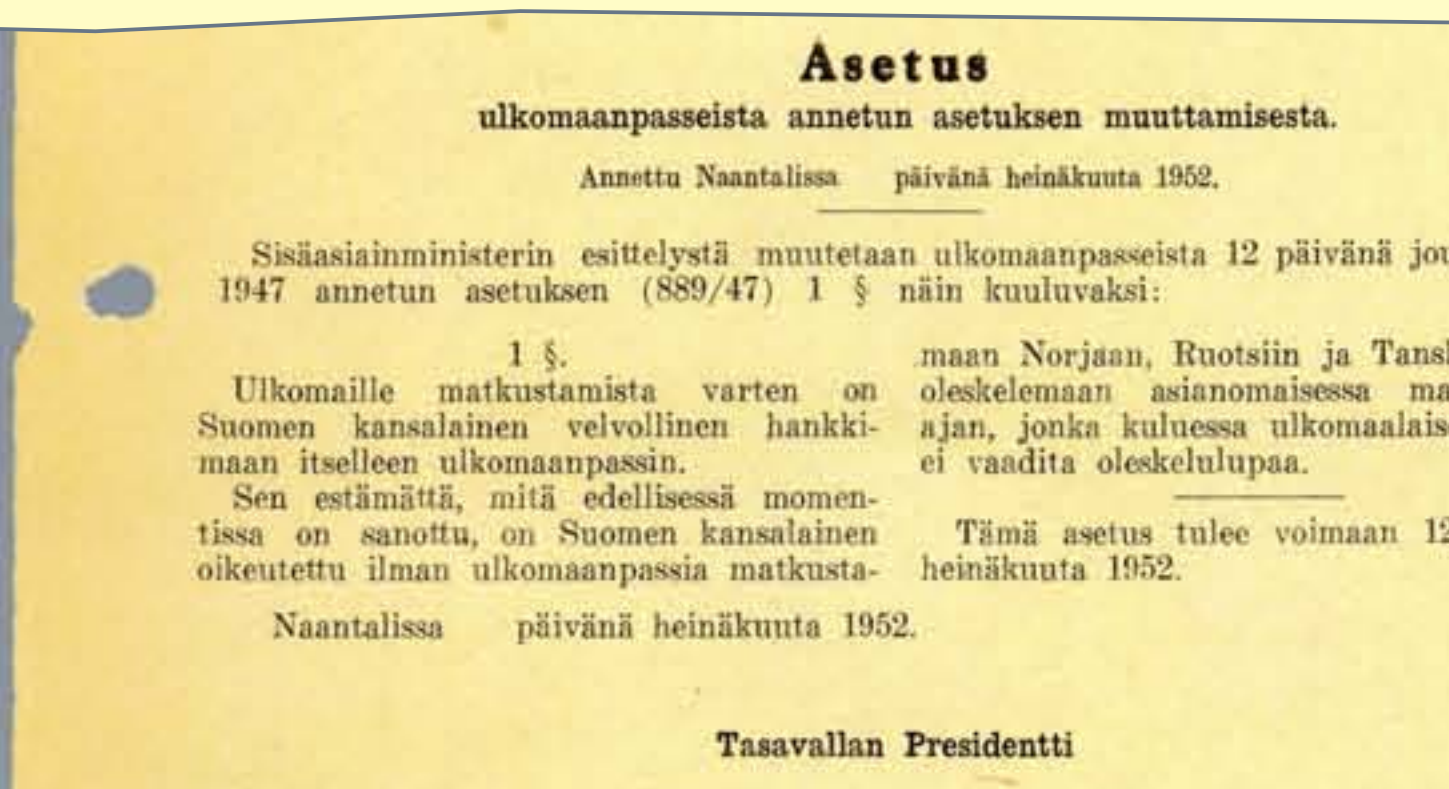
Ruotsin hallituksen omittelusuhje Porkkalan palautuksesta

Hyvä Voii.

Sen jälkeen kun pohjoismaista passiivisuutta koskevaava luottamuksellisuensa kirjjeessä 18.5.52 esittämässä tiedot ovat olleet ulkoasiainministerin ja kansliapäällikön harkittavina, katsomme olevan syytä ilmoittaa lähettiläs Gripenbergille ja sinulle seuraavaa.

Ekseleenssi Undén'in viittaus siihen, että Ruotsissa harkittaisiin passiivisuuden käsitteistöä vastassa vain Norjan, Ruotsin ja Tanskan välillä tuntuu, aasia Suomen kannalta harkittavana, erittäin ikävällä vaihtoehdolla. Tällaisen Suomen poisolukemisen seuraukset väistämättömät eivät olisi tunteutuneet pohjoismaisessa yhteistyössä monilla muillakaan aloilla. Lähettiläs Gripenberg'in kirjjeessä mukainen reaktio on mielestämme ollut aivan oikea. Siinä tapauksessa, että ekseleenssi Undén palaisi asian, olisi mielestämme paikallaan teidän ilmoittaa tällöin hänelle, että Suomen poisolukemista pohjoismaisesta passiivisuudesta koskevaan mahdollisuuden pelkän harkittamisen tietoon tuo on Suomen ulkoasiainministeriössäkin otettu vastaan hyvin ikävin tuntein. (Osastopäällikkö Oso Kartiovaara lähetystösihteerin Jorma Vananolle Tukholmaan 24.4.1952)

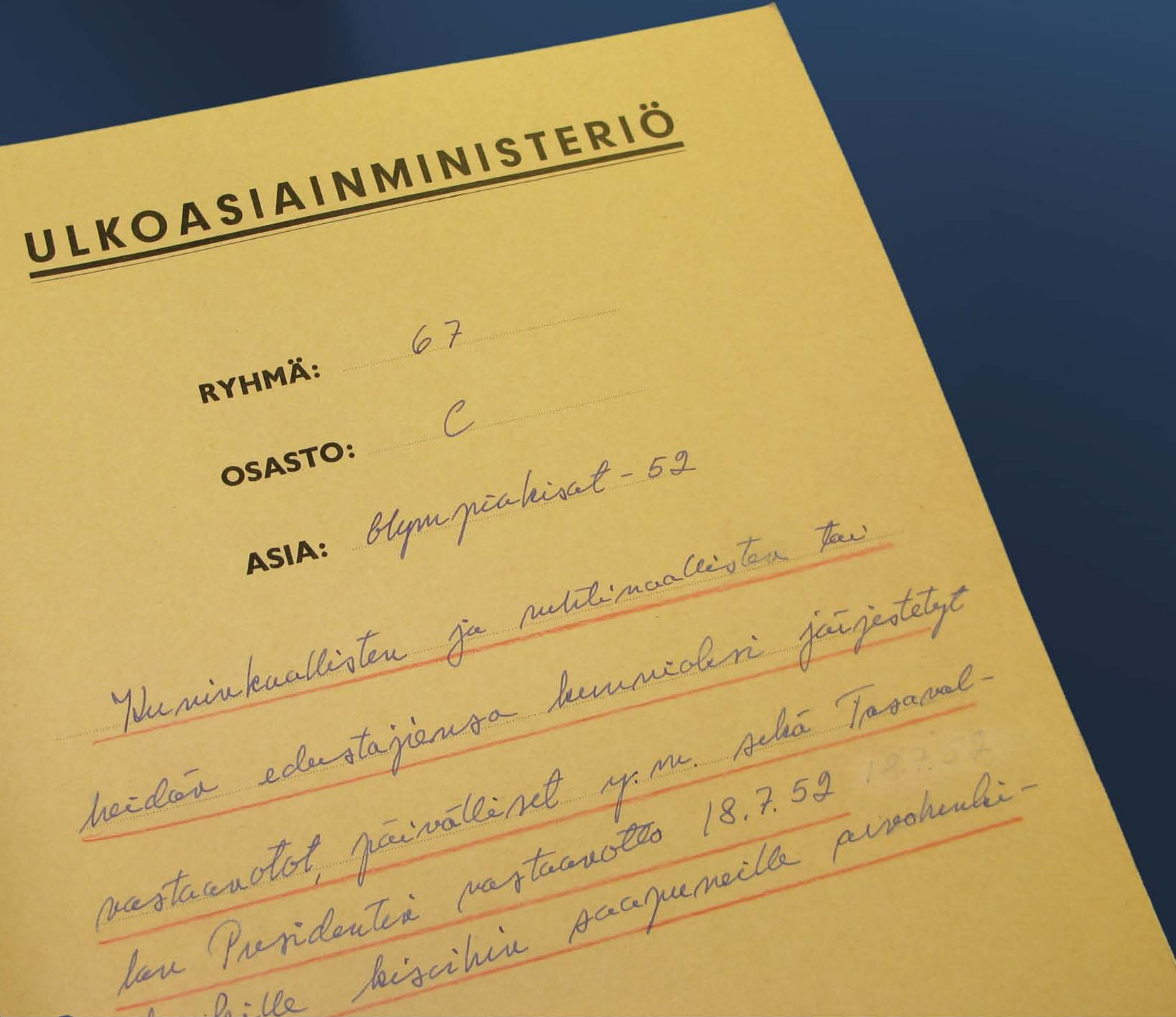

Penati Calci

Romanian v.a. asiantuntija Lustraa kävi lauantaina 9.8. 1952 klo 12.00 aliekirjoittajanaan puolelta Romanian Varsovan lähetystöstä Helsinkiin olympiakisojen ajaksi siirretyin lähetystösihteerin Jon Acs'in kanssa viimeksi mainitun toimissaan herra Lustraan kielellisessä avustajana. He ilmoittivat seuraavaan olympiakisojen erinomaiseen järjestelyyn ja Romanian joukkueen mielestä kaikinpuolin hyvin sujunut kisa-aika on kohdannut syykkä varjo. Kuten lehdistäkin on tunnettu hävisi ampujoukkueen Iisän Calciin Helsinkiin 5.8.1952. Calci on varas ja pahankeljä eikä hänen karkaisensa ole mitenkään poliittinen, sillä olisihan hänellä ollut kisojen aikana monta parempaa tilaisuutta karata, jos hänen vaikutuksensa olisivat poliittiset... Asiantuntija Lustraa pyysi, että kiirehdyttäisiin ja tehostettaisiin poliisin toimintatapa Calciin pidättämiseksi ja että Calci sitten luovutettaisiin Romanian urheilujoukkueen johdolle, jonka yksi edustaja tulee jäämään Helsinkiin ainakin toistaeksi tämän asian selvittämistä odottamaan. (Muistio Romanian-lähetystön v.a. asiantuntijan käynnistä ulkoasiainministeriössä 9.8.1952)

Pyhäillä mailla 25.5.1957

H.V., Minulla on viime vuosilta loma rätissä melkoisehkösti, kuten toisessa yhteydessä olen UM:lle se- lottanut. Aion ne nyt käyttää, sillä tuntuu tarvitseväni ne. Aikoinaan, jolloin täällä oli miesapu- linainen, matoin poistua pikäältä tietien, että joukkueet kirjjeenvaliko - ja passiasiat ainakin tulit- vat hoidetuiksi. Minulle tuntemattomista syistä UN (edeltäjäsä aikana) kuitenkin katsoi sellaisen järjestelyn paremmaksi, että lähetystö seisoo sinä aikana, jolloin olen poissa. En arvostele UM:n toimintatapa, mutta on illekin siitä tässä tapauksessa ymmärrä. Olin noin kuuksasi sitten alun toi- ta viikkoa kestäneellä lomalla Turkissa (jossa taalan ostovoina on noin 4-kertainen takkäläisiin oli- hin verrattomii) ja palattuani sain hoitaa kaikki silloinlin kasaantuneet juoksevat asiat, yötöyönä, aivan kuin ei minulla mitään lakimäistä lepoaika olisi ollutkaan vaan "lähetystön" hoitamisen olisi urakatyötä täällä. En sano tätä pahassa mielessä enkä omakohtaisesti asiasta väliitä, mutta tulevan lomani, jonka tulin viettämään poissa täältä, aikana, byroon työskentely tulee taas pysähty- mään ehkä pitkäaikain aikaa. (Tel Avivin-lähetystön asiantuntija T. I. Kala hallinnollisen osaston päällikölle Jorma Vananolle)

"Kun Suomelle asetettu sotakorvaus ankarien ponnistelujen jälkeen saadaan viedyksi päätökseen, olisi syytä järjestää juhlatilaisuus..."

Muurit murtuvat

1980-luku oli viimeinen kylmän sodan vuosikymmen. Neuvostoliitossa alkoi Gorbatschovin ajama muutosten aika. Uudistusvaimukset levisivät muuallekin Itä-Eurooppaan.

Itä-Euroopan tapahtumia

1980-luku alkoi Kälviän Suomen ulkopoliittisena kuten edellisessä vuosikymmenessä. Suurvaltojen välisissä kiistoissa Suomi muistutti omissa osuuksissaan puolueettomuuspolitiikkaa. YVA-sopimus oli voimissaan. Leonid Brezhnev oli Neuvostoliiton vahva mies.

Vuosikymmenen puolivälissä valtiojohto sekä Suomessa että Neuvostoliitossa oli vaihtunut. Moskovan lähetystön raportissa oli jo 1981 mainittu tähdenlentomaisesti nouseva Mihail Gorbatschov. Vuonna 1985 Gorbatschov oli noussut valtaan, ja lähetystön raportissa kerrottiin Neuvostoliitossa menneen oloista uudistusajankautista. Uusia sanoja ilmaantuivat perestroika ja glasnost. Myös uusia henkilöitä tuli näytille: suurihahdot Aarno Karhilo tapasi Moskovan ripeasteisen kaupunginjohtajan Boris Jeltsinin.

1980-luvun lopulla uudistusvaimukset etenivät Euroopan pienemmissä sosialistisissa maissa, joissakin nopeammin, joissakin hitaammin. Ennen vuosikymmenen loppua oli Berliini jalka muuri kaatunut ja Itä-Euroopan kovatoimimattakin johtajat siirtyneet historiaan. Baltiassa selviteltiin mahdollisuuksia neuvotostasavaltiojen itenäistymiseen.

Ritarikatu vaihtuu Merikasarmiksi

1980-luvulla ulkoasiainministeriö siirtyi valtioneuvoston linnasta Katajanokan Merikasarmille. Merikasarmi on Helsingin keskustan luonon Carl Ludvig Engelin alun perin venäläiselle sotavälille suunnittelema ja 1816-20 rakennettu kasarmirakennus. Merikasarmi on ollut vuosikymmenien aikana sekä venäläisten että suomalaisten sotilaiden käytössä. 1940-luvun jälkipuoliskolta lähtien alueen pääasiallinen käyttäjä oli Valmet laivastelakoinen.

Vuodesta 1920 alkaen ulkoasiainministeriö oli toiminut valtioneuvoston linnan Ritarikadun siivessä. Vuosikymmenien kuluessa ja ministerien kasvessa jouduttiin tiloja hankkimaan myös sen ulkopuolelta. Pääministerin ministeriö työskenteli paitsi vuosikymmenessä osoitteessa pitkin Helsingin. Tilanne ei toiminnallisesti ollut hyvä. Valmetin siirryttyä pois Katajanokalta valtioneuvosto teki 1971 päätöksen ulkoasiainministeriön sijoittamisesta kokonaisuudessaan Merikasarmille. Päätöksen toteutus siirtyi 1980-luvulle. Engelin aikaiset kolme rakennusta palautettiin ulkoisesti alkuperäisten piirustusten mukaisiksi. Kokonaisuutta täydennettiin uueilla uudisrakennuksilla. Muutto kaupungilta Merikasarmille alkoi 1986. Protokolla-osasto, poliittisen osaston viimeiset yksiköt, valtiossihteerin ja ulkoministeri muuttivat pääkäynnukseen syksyllä 1989. Nykyään ministeriöllä on tiloja Merikasarmen ulkopuolellakin, mutta koko ministeriö toimii Katajanokalla.

Ritarikatu oli käsite, joka yhdistyi ulkoministeriöön.

Merikasarmin rakennus Katajanokalla Helsingissä

Mihail Gorbatschov Helsingin vierailun puhumassa Moskovan Nokian Möbra Cityman -kärmykällä 1989.

Mieluusti sitä käsiteltäisi joka kerta aiheita, joiden osalta voisi tehdä kirkkaita johtopäätöksiä. Välin tulee kuitenkin käsitellä tapahtumia, jotka heijastavat jotakin, vaikakaan eivät valitsee. Gorbatschov sanoi: ei ole tarkoitus varustaa - sekin raportointilainekeski, ne vaan kuvaavat Moskovan elävien tarkkailijoiden jokapäiväistä elämä kulloinkin ajankohtaisine pohdintakuluneen ja arvailuineen. (Suurlähettiläs Aarno Karhilo 4.12.1984, Moskova)

PAIDELISEN VILAVIEN KOKO MOSKOVALLE JA SEN TARKKAILIJALLE MUDOGOTI SHEVANDIADEN NIMITYS ULKOMINISTERIISI. TOSIN JO EILEN HAHN NUOUSUNSA POLITYBOM TAYSJASENKSI HERATTI ENNAKORVAILUJA... KESKUSKOMITAN SIITTEERIKSI VALITUISTA L.N. SAIKOV HUOSTAA LEININGADYALITIA JAKOVUUTTA JA B.N. ZILTSIN - PUOLUEURA SVEDLOVITSKISA - KESKOTAN OLEVAN LAHELLE PAASITTYTERIA... (Va. asiainhoitaja Erkki Tiilikainen vaihdoksista Neuvostoliiton korkeimmassa johdossa, Moskova 2.7.1985)

...GORBATSHOV TEKI ERITTAIN DYNAAMISEN JA ERI ASIAROKONAIKUDET TAYDELISESTI HALLITSEVAN VALITUKSEN. HAN PUHUI VAPAASTI, TEKI MUISTINTANPOJA JA REPLIKOI JATKUVASTI KESKUSTELUN AIKANA. (Moskovan suurlähetystön salasanoma 20.9.1985)

Tämä ei [keskustelupöytäkirja] mukaan vastaa Moskovan muuttamatonta kantaa... Tavallista ei voi tulla KOKONaisuus, mieleneuotuksissa suositte huntu viime viikkoine. Tuemme varmasti yhtymään toimepiteisiin, mikäli itävaita aikoo toissaan liittyy KOKONaisuus. Väliaristetaan ei ole. Loppujen lopuksi joutumme harkeitmaan joukkoon lukumääränsä lisääntymään osin, Uokasien... (Suurlähettiläs Antti Karpinen raportti, Bonn 31.5.1988)

lahteemme ei halunnut tamentaa neuvostoliiton suhtautumista asiaan, vaan totosi neuvostoliiton nykyisen periaatteen, että jokainen maa hoitaa omat asiansa eikä kukaan asioihin osakkaantaa. (Berliinin suurlähetystön salassähkö 12.9.1989)

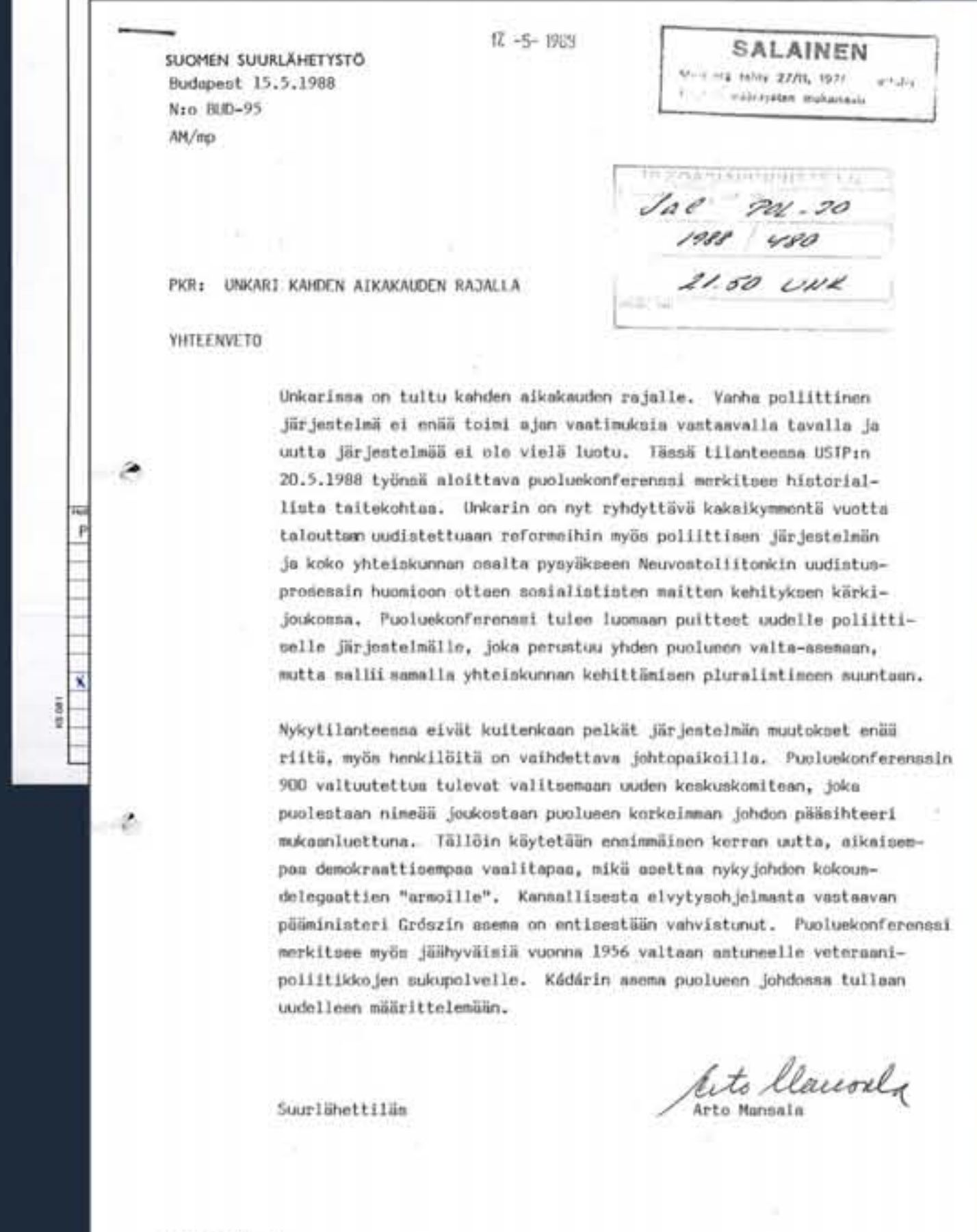
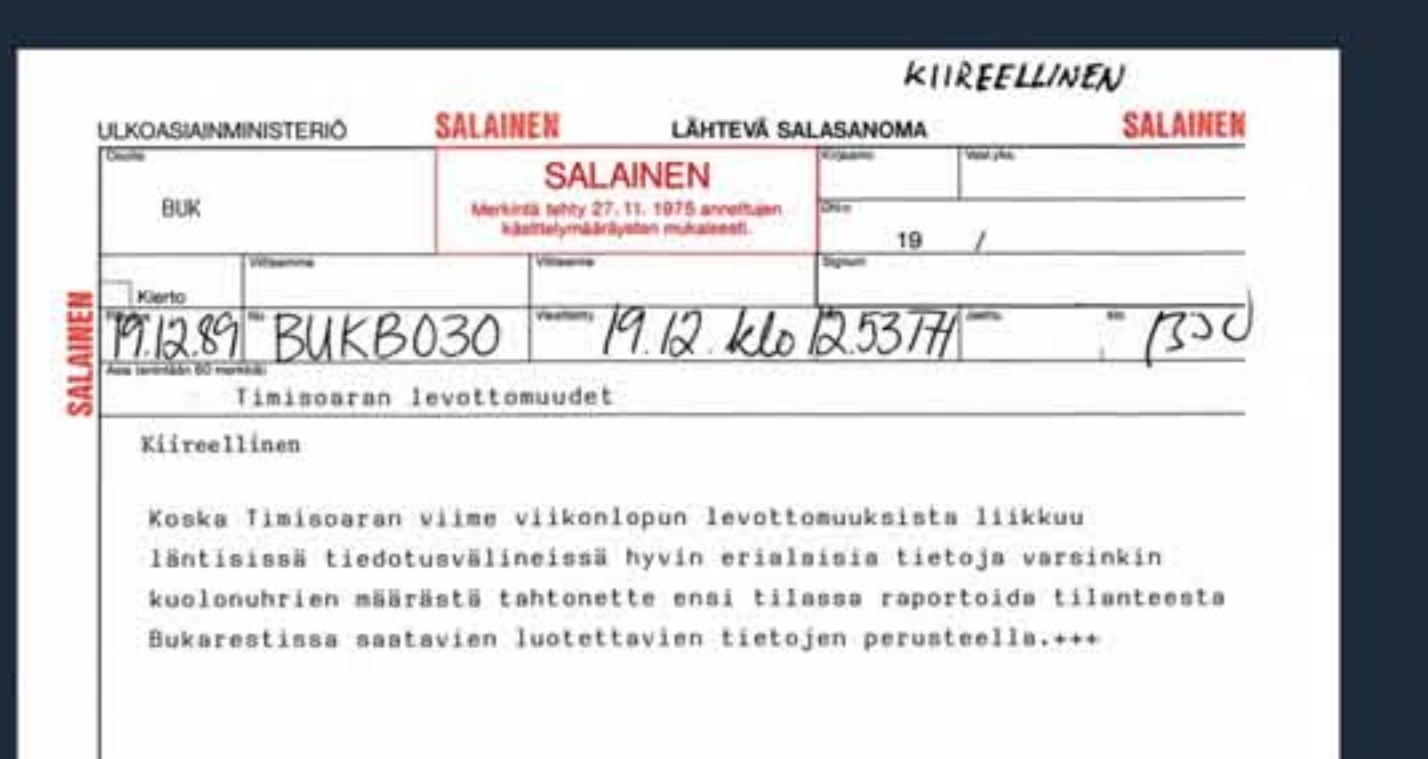
toisaalta monet henkilöt, jotka ovat tyytymättömiä nykyisiin oloihin, tulevat jamaan maahan ja vaatimaan muutoksia. Mieleneuotuksissa suositte huntu viime viikkoine onkin ollut -me jaamme tanner eikä ensa kuten loppuosaasta -me haluamme pois- (Berliinin suurlähetystön salassähkö 6.11.1989)

ULKOASIAINMINISTERIÖ		BERLIINI PUN	
1. Lähetys	2. Vastaus	1. Lähetys	2. Vastaus
3. Muut	4. Muut	3. Muut	4. Muut

BERLIINI PUN
11.11.89 11:51
POL-10
19 88 107P V
14.50 SUT

BERLIINI PUN
11.11.89 11:51
POL-10
19 88 107P V
14.50 SUT

BERLIINI PUN
11.11.89 11:51
POL-10
19 88 107P V
14.50 SUT

Ritarikatu oli käsite, joka yhdistyi ulkoministeriöön.

Merikasarmin rakennus Katajanokalla Helsingissä

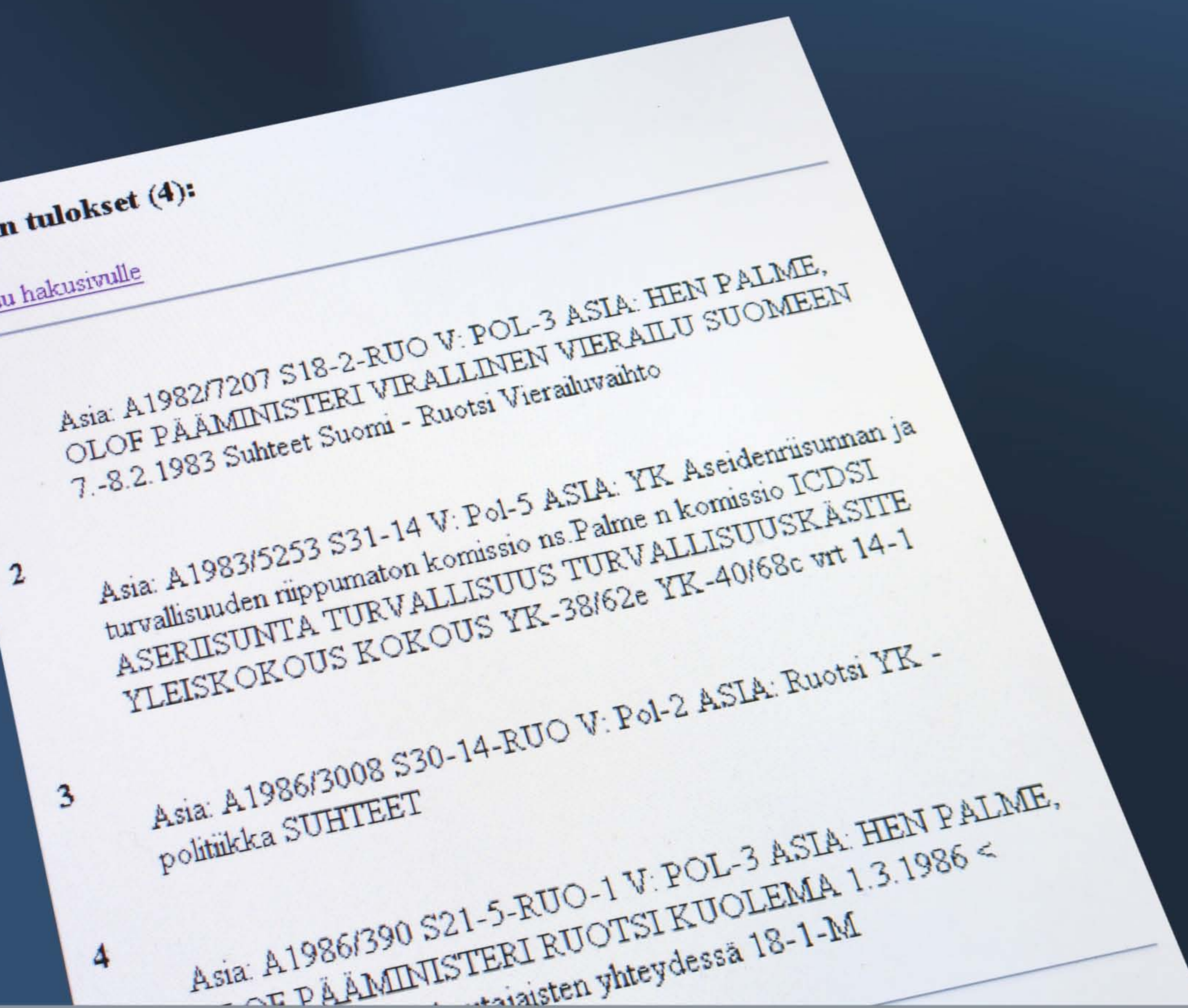
Ulkosaainministeriö on rakennussuunnittelusyksykseen esittänyt, että lehdistö- ja kulttuurikeskuksele varattaisiin noin 100 m²n kokoomis- ja edustustila rakentamalla se itäisen upseerirakennuksen pihan alle. (Merikasarmityöryhmän kokouspöytäkirja 1/1980)

Eräänä vaihtoehtoisena kriteeritilana rakennushallitus tarjosi UMille noin 50 metria Merikasarmin alueen ulkopuolella sijaitsevaa kakkeroksesta bunkkeria, joka vapautuu merivaltion käytöstä vuonna 1982. (Merikasarmityöryhmän kokouspöytäkirja 2/1980)

Viestintä- ja kulttuuriosasto toimi Katajanokan Kärrväkätälällä vanhaan kokousrakennuksessa.

Viestintä- ja kulttuuriosasto toimi Katajanokan Kärrväkätälällä vanhaan kokousrakennuksessa.

"Uudistukset ovat edenneet jo niin pitkälle, että niillä on omat liikeratansa, haluttiinpa sitä tai ei."

Euroopan unioniin

1990-luvulla YK ja ETYK jäivät puheenaiheena EU:n jalkoihin. Keskusteltiin liittymisen eduista ja haitoista, kansanäänestyksestä ja lopulta 1999 EU-puheenjohtajuuden onnistumisesta. Vuosikymmenen aikana myös Euroopan karttaan tuli muutoksia.

Bon Jour, Bruxelles

Suomi oli aikaisempien vuosikymmenien talouspoliittisten ratkaisujen – FINNETFAN, EFTAn täysjäsenyyden ja ETAn – kautta tullut Euroopan unionin jäsenyyden kynnykselle. Euroopan poliittinen tilanne oli muuttunut. Maanosan kahtiajako oli päättynyt ja Euroopan unionin merkitys kasvussa. Suomen perinteisen puolueettomuuden ja EU:n ei katsottu enää olevan ristiriidassa toistensa kanssa.

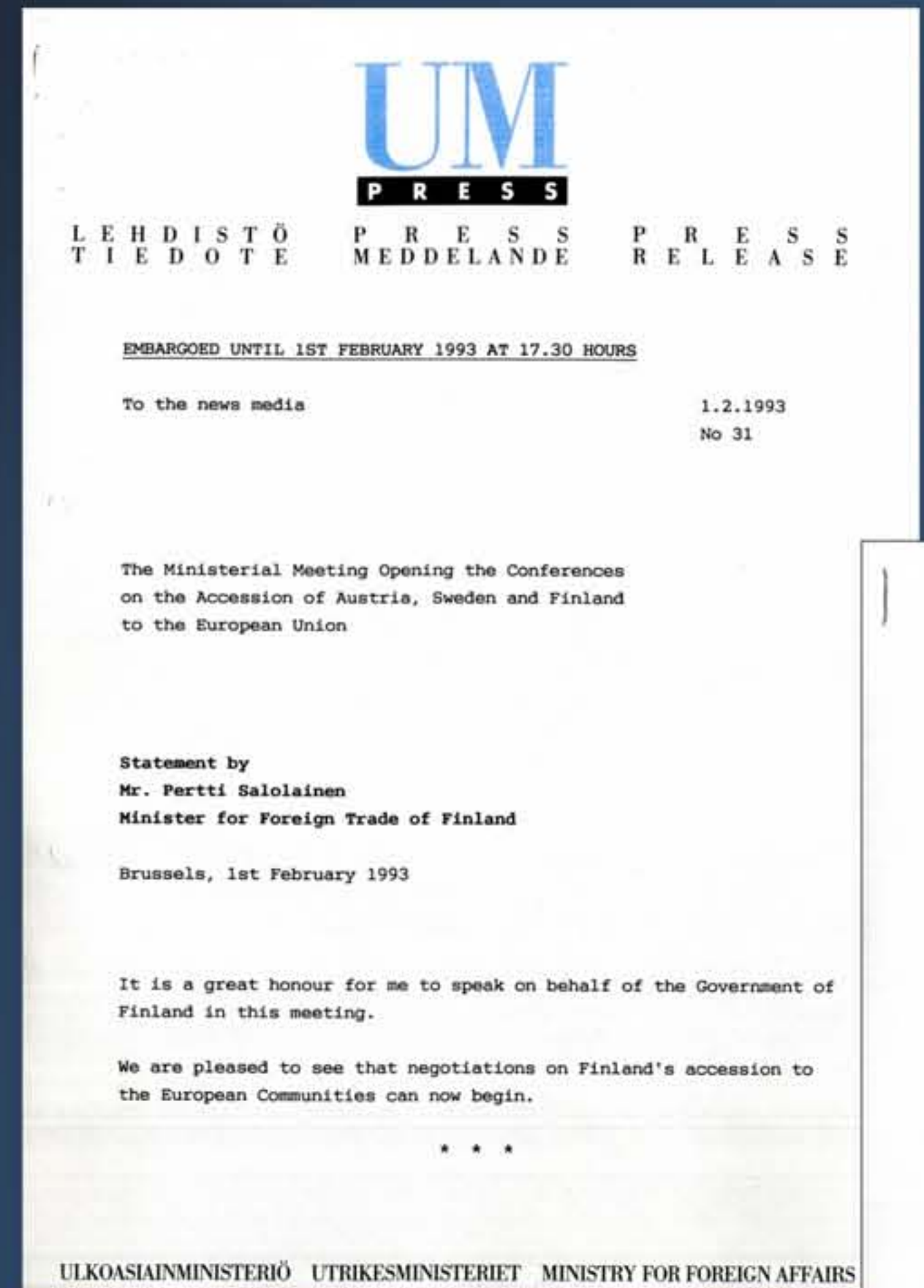
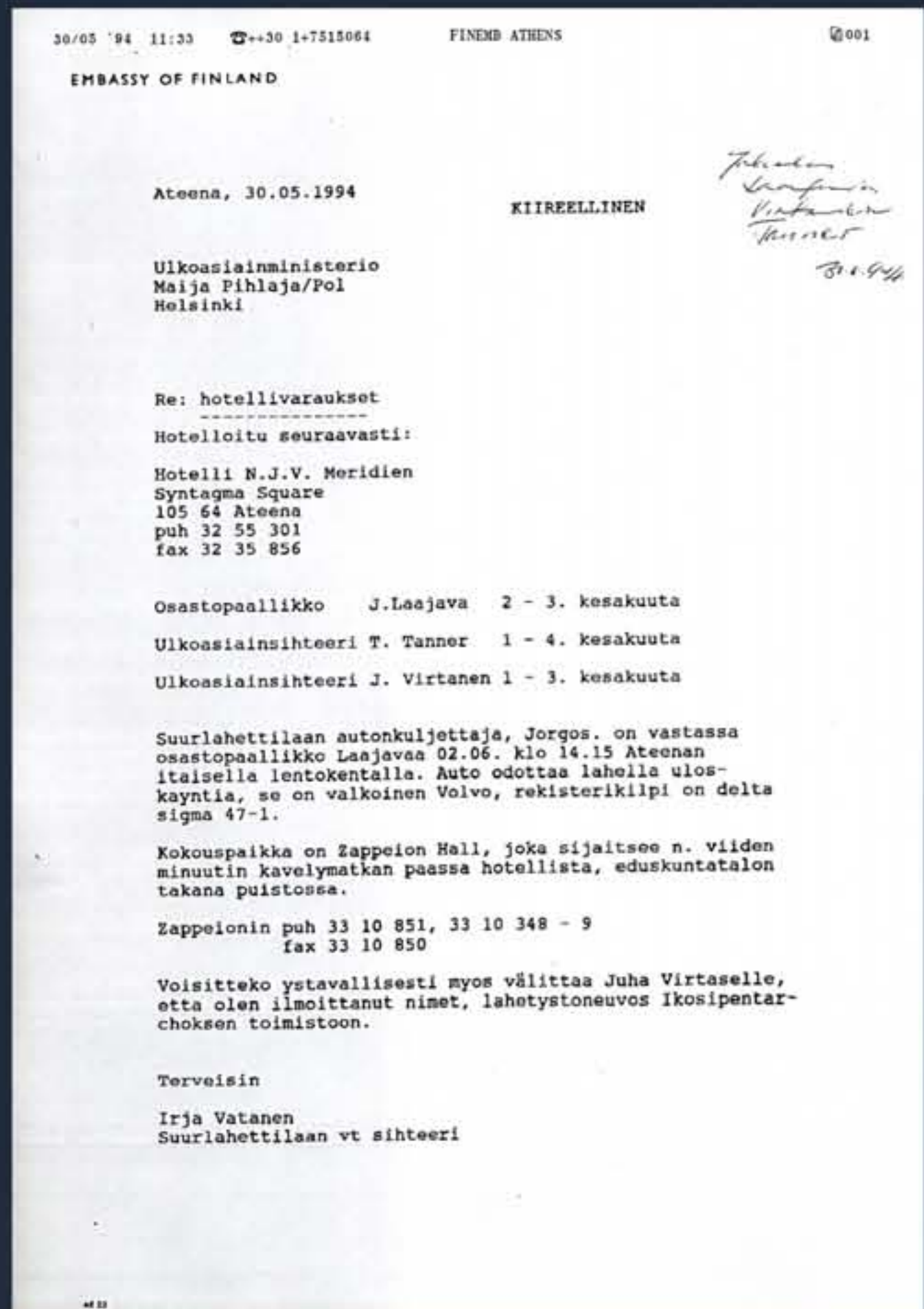
Suomen jäsenyyskannetta Brysselin jätettiin maaliskuussa 1992. Jäsenyysneuvottelut saatiin päätökseen kaksi vuotta myöhemmin. Lokakuussa 1994 Suomessa pidettiin neuvotantava kansanäänestys liittymisestä, jolloin 57 % äänestäneistä kannatti jäsenyyttä. Marraskuussa 1994 eduskunta teki lopullisen päätöksen ja vuoden 1995 alusta lukien Suomesta tuli Euroopan unionin jäsen.

Ulkoasiainministerin rooli jäsenyysneuvotteluiden aikana sekä ensimmäisenä jäsenyyssuuna oli merkittävä. Neuvotteluja vetivät UM:n ministrit Pertti Salolainen ja Heikki Haavisto ulkoasiainministeri Veli Sundbäckin ja osastopäällikkö Antti Satulin miehityksen avustamina. Samoin EU-toiminnan koordinointivastuu oli alkuvuosina ulkoasiainministeriössä.

Suomen EY-lähtöä Brysselissä muutti kesällä 1992 osoitteseen Rue de Trèves 100 virkamiehien ja tuollain parisenkymmentä EU-huon liittymisen jälkeen Suomen ensimmäiseksi pysyväksi edustajaksi nimettiin Antti Satuli. Rue de Trèves -osoitteesta tuli tuttu monelle valtionhallinnon virkamiehelle. Edustustusta työskenteli Suomen viimeisen puheenjohtajuskauden 2006 aikana yli 150 virkamiestä.

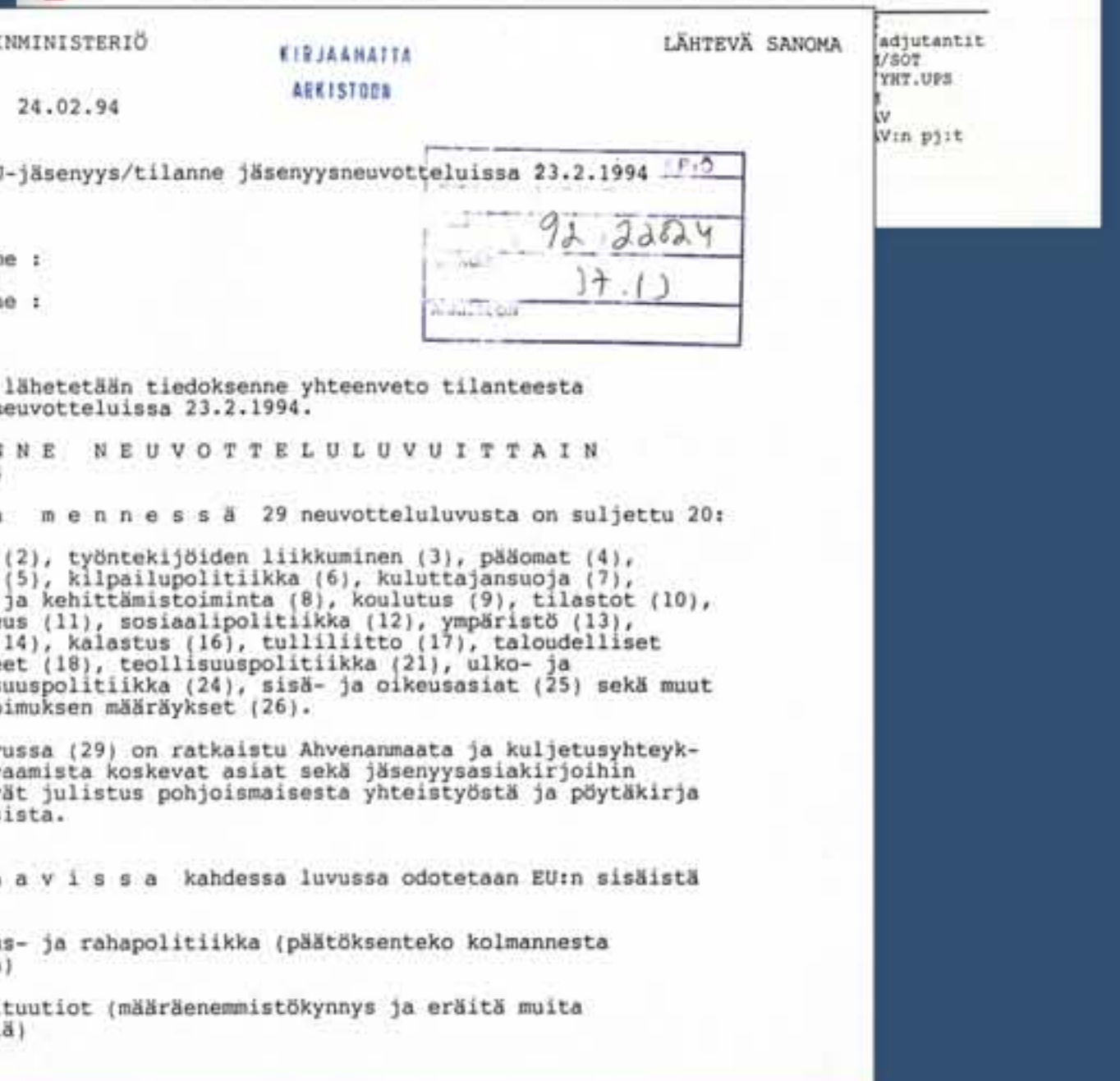
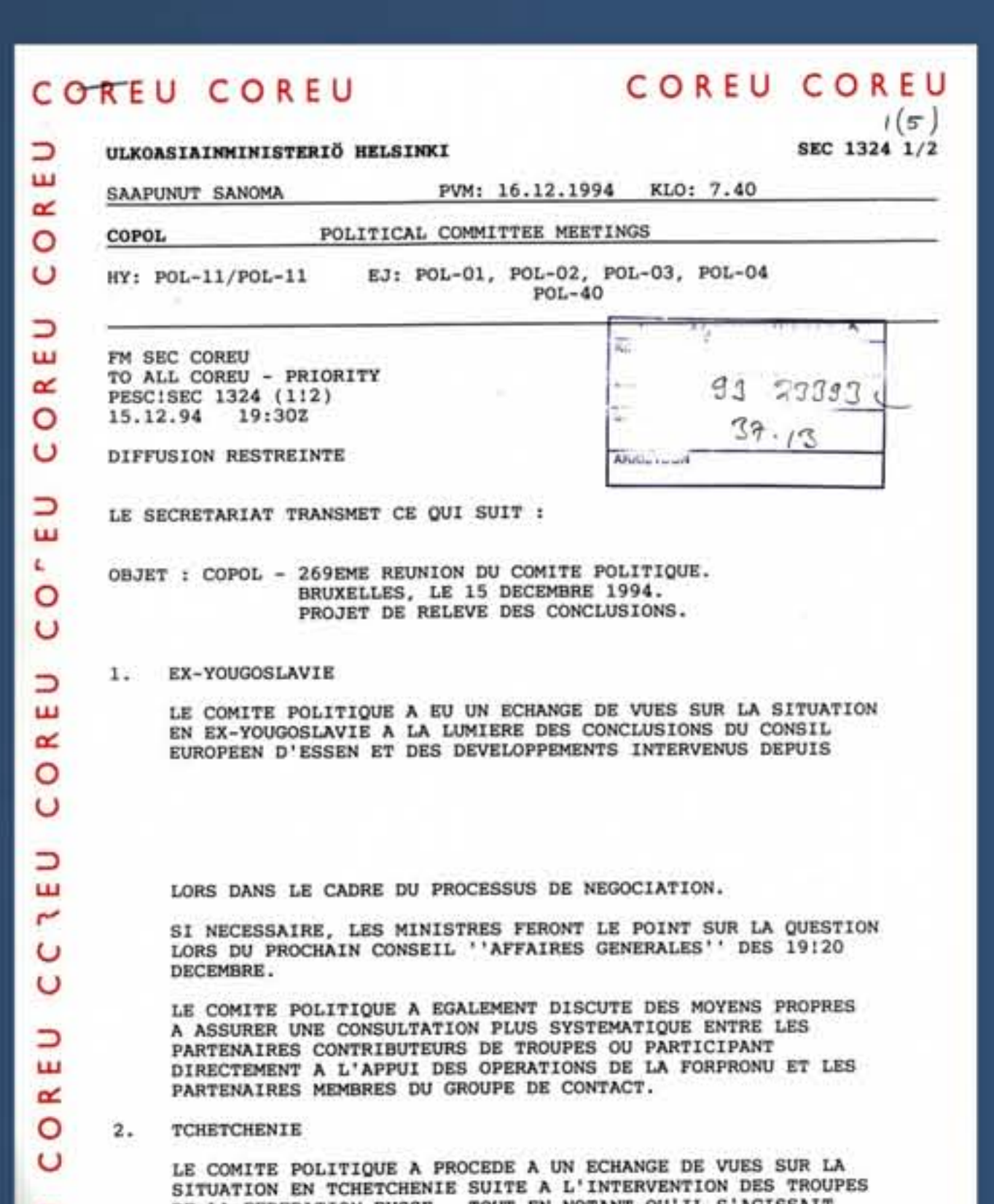
EU:n hallituksen välisessä konferenssissa (FVK) toimineita UM:n virkamiehiä ulkoministeri Tarja Halosen kanssa kesällä 1997.

Uusia maita Euroopan kartalta

Neuvostoliiton romahtamisen myötä vanhoista neuvostotasavalloista tuli itsenäisiä valtioita. Suomessa tarkimmin seurattiin Baltian tasavaltojen uudelleenyntymistä. Viro, Latvia ja Liettua julistautuivat itsenäisiksi elokuussa 1991, ja Suomi palautui niihin vanhat diplomaattisuhteet. Suomi perusti myös suurlähetystöt Baltian maihin saman tien.

Balkanilla Jugoslavian liittoaavalla hajosi veristen sotien seurauksena useampaan valtioon. Slovenia ja Kroatia irtautuivat ensimmäisinä, ja Suomi tunnusti maat tammikuussa 1992. Makedonia ja Bosnia-Hertsegovina olivat seuraavat itsenäistyvät. Eri kansallisuksien väliset yhteydet jatkuivat ja osin kiihtyivät valtioiden itsenäistyttyä. Presidentti Martti Ahtisaari oli mukana ns. Kosovon sodan neuvotteluissa.

EU-liittymisopimuksesta säilytetään ulkoministeriön arkistossa suuressa puoluksissa.

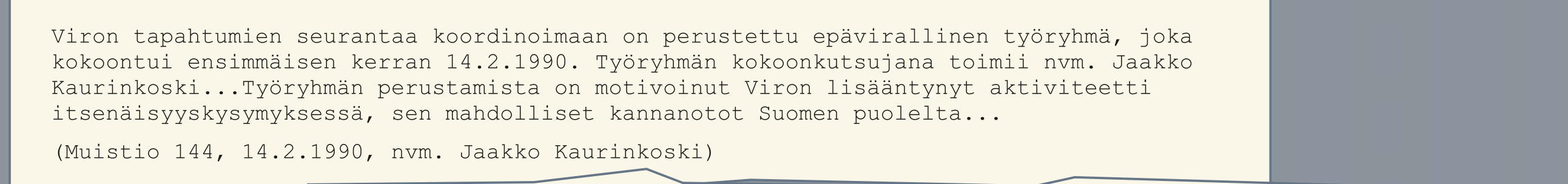
Suomen ensimmäinen valtioliittymisakti alkoi 23.6.1918. Kriittisesti oli Suomen ja Saksan välinen rauhansopimus. Diplomaattinen edustaja Edward Hjelt neuvotteli sopimuseen omien pään, ja sopimuksesta ehdittiin julkaista ruotsalaisessa sanomalehdessäkin ennen kuin hallitus sai tietää asiasta.

Ensimmäiset Suomen jäsenyyttä koskevat kysymykset EY-komissiolta tulivat jo alkukesästä ja kaikkiin vastattiin jo heinäkuun kuluessa. Viimein ensiten kysymyksiä tuli maaloudesta, mikä oli odotettuakin. (Integraationeuvottelukunta 20.8.1992)

EU-jäsenyysneuvottelut ovat edenneet matalouden oavalla siten, että 134 maatalouspoliittista on todettu onnistuneiksi 39 kpl, kaikki tärkeimmät kysymykset ovat kuitenkin vielä ratkaisematta. (Suomen jäsenyysneuvottelut 22.2.1994)

Ulkoministeriön perusti EU-jäsenyydestä järjestetyn neuvotantava kansanäänestyksen alla erityisen Eurooppa-tiedotus -kansalaipalvelu. EU-tiedotus aloitti toimintansa maaliskuussa 1993 ja kansalaipalvelun ensimmäinen toimintavuosi avautui Helsingin Uudelle ylioppilastalolle 26.5.1993

Viron tapahtumien seuranta koordinoimaan on perustettu epävirallinen työryhmä, joka kokoontui ensimmäisen kerran 14.2.1990. Työryhmän kokoonkaajajana toimi vmm. Jaakko Kaurinko... Työryhmän puustantama on mukoinut Viron iiaantynyt aktiviteettiä itsenäisyyskysymyksessä, sen mahdolliset kannanotot Suomen puolelta... (Muistio 184, 14.2.1990, vmm. Jaakko Kaurinko)

Viron ulkoasiainministeri Lennart Meri kävi 22.8.1991 pyynnöstään tapaamassa ulkoasiainministeri Paavo Väyrystä. Ministeri Meri jätti ministeri Väyrykselle Viron korkeimman neuvoston 20.8.1991 hyväksymän itsenäisyysjulistuksen sekä Suomen hallitukselle osoitetun kirjeen, johon sisältyi pyyntö tunnustaa Viron itsenäisyys. (Poliittisen osaston muistio 22.8.1991, tp. avustaja Pekka Semeikka)

Viron ulkoministeri Lennart Meren lehdistötilaisuus pidettiin Tuklas-seuran lukusissa 19.8.1991.

Viron ja Suomen lippuja nostetaan salkoon Tuklas-seuran ulko-ovella ulkoministeri Lennart Meren järjestämän tiedotustilaisuuden kunniaksi elokuussa 1991. Lippuja nostamassa Tuklas-seuran järjestäjät Ego Helming, joka siirtyi syyskuu 1991 Viron Helsingin-suurlähetystön palvelukseen.

Suomen hallitus ilmoitti 25.8. hallituksen ulkoasiainvaliokunnan jälkeen, että Suomi on valmis aloittamaan neuvottelut diplomaattisuhteiden solimista Baltian maiden kanssa... Suomi on 1920-luvun alussa tunnustanut Baltian maat eikä niillä ole tarvittava tunnustusta uudelleen... menettely on aamantainen, jota Tallenti, Norja ja Tanska sekä monet länsimaat noudattavat. (Muistio 872, 28.8.1991, vmm. Jaakko Kaurinko)

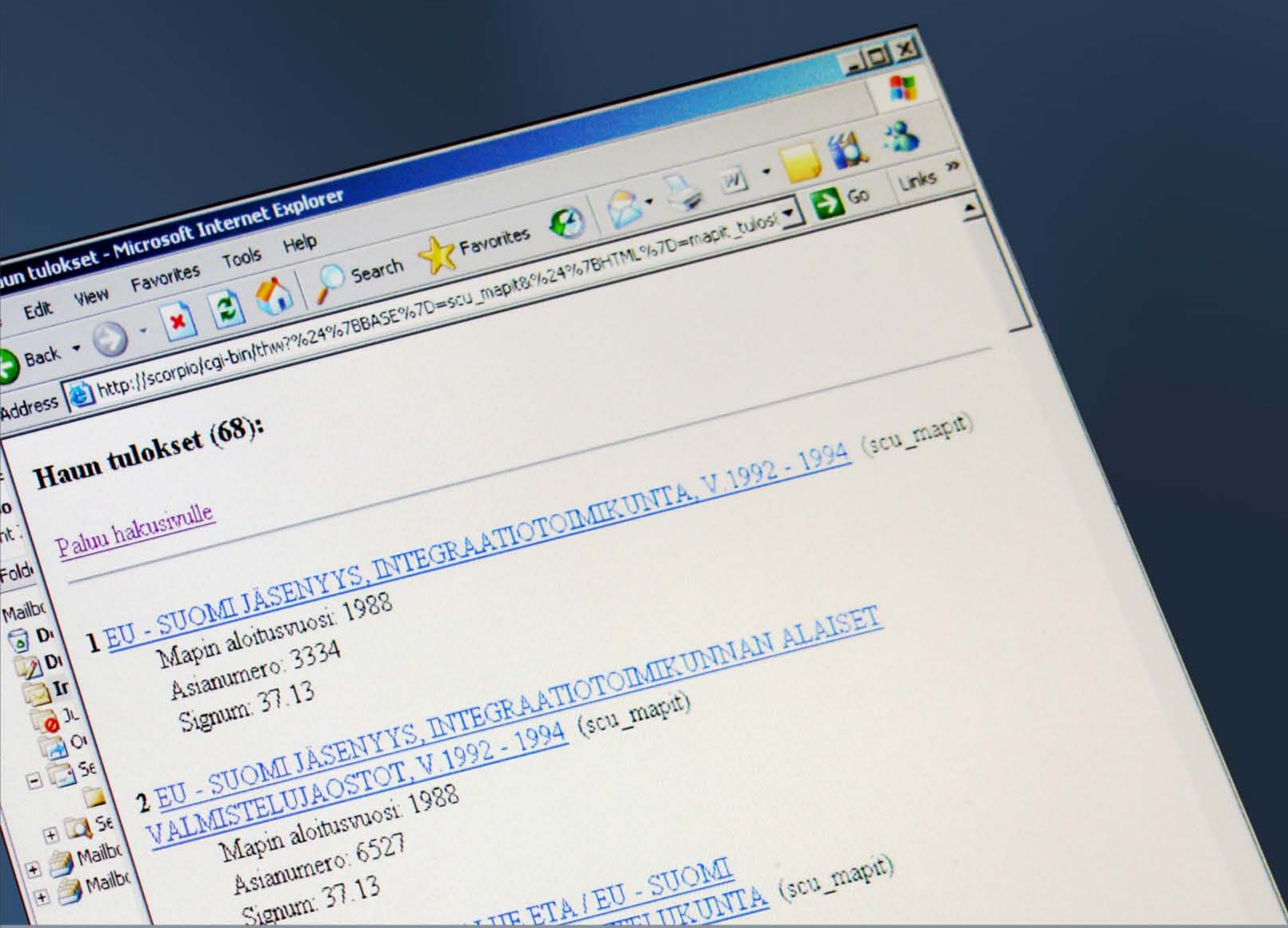
1990-luvulla Suomi haki näkyvyyttä uuvilla lähetystöarkkitehtuurilla. Washingtonin (98) ja Berliinin (01a) suurlähetystöt syntyivät arkkitehtuurikilpailujen tuloksena. Berliinin lähetystö on osa yhteisöpolitiikkaa lähetystökuksia.

Suomen Washingtonin suurlähetystö (1994): arkkitehdit Mikko Heikkinen ja Markku Komonen.

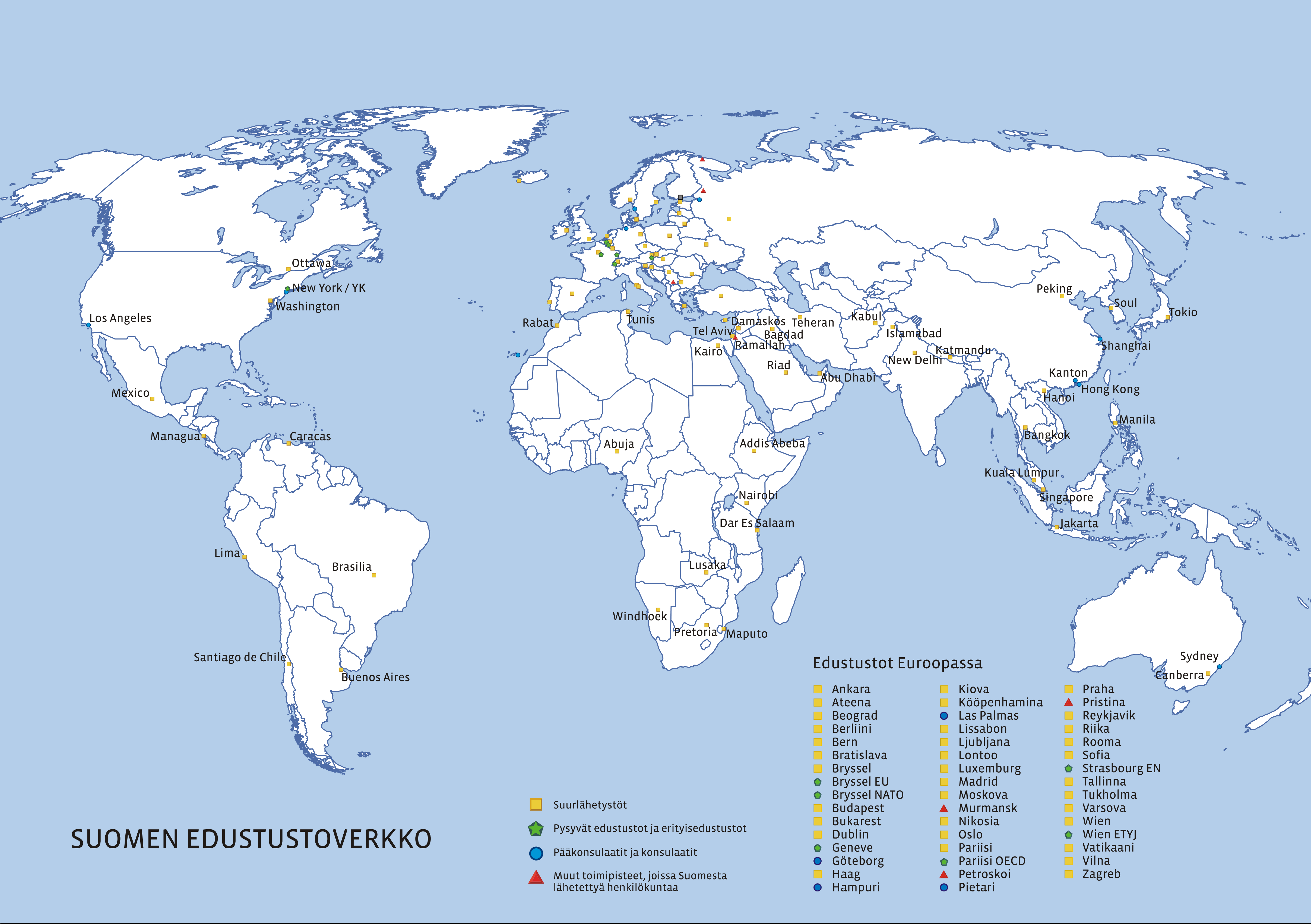

Suomen Berliinin suurlähetystö (1999): arkkitehdit Rauno Lehtinen, Pekka Mäki ja Toni Peltola.

"Kyllä Euroopalle ei voi ainakaan Suomelle tarkoittaa selän kääntämistä muulle maailmalle."

Lintufluenssa sai vuonna 2006 aikaan kansalaisten kyselytutkan, johon vastaamaan värvettiin vapaaehtoisia alan asiantuntijoita ja opiskelijoita. Tilt tarjosi UM uuden valmiusilansa puhelinpalveluyksikössä.

Millaista on diplomaattia, ulkopolitiikka, Suomen kansallisten ja kansainvälisten suhteiden hoitaminen 2000-luvulla?

Ulkoministeriöt ovat tänä päivänä täysin uudenlaisten haasteiden edessä. Tapaninpäivän 2004 hyökkäysoikeaterrorin myötä ulkoasiainhallinnat joutuivat eri puolilla maailmaa arvostelun keskusteeseen. Maammehenne liikkuvat ulkomailta enemmän kuin koskaan ennen ja ulkomaisten tultojen määrä kasvaa. Vuonna 2007 suomalaiset tekivät seitsemän miljoonan ulkomaanmatkaa. Ulkomailta opiskelee, työskentelee tai viettää eläkepäiviään koko ajan kasvava joukko kansalaisiamme. Palvelujen kysyntä, joita ulkoedustustomme konsulttipalveluin mukaan ovat velvoitetut antamaan, kasvaa. Matkailun kasvu Schengen-alueen ulkopuolelta lisää painetta viisumipolitiisiamme. Suomen edustustot Venäjällä myönsivät vuonna 2007 viisumeita 650 000 kappaletta. Kasvu oli 20 % edellisvuoteen eikä kasvu tuntu olevan ylärajaa. 150 hengen pääkonsulaatimme Pietarissa on turistesongin huipulla Suomen ulkomaanedustuksen suurin edustusto työntekijämäärältään.

Tsunami, Libanonin evakuointi ja Malagan bussionnettomuus ovat ajankohtaisia esimerkkejä kansalaisten avustusvelvoitteen arvaamattomuudesta. Ulkopoliittinen toimintaympäristö on muutenkin muuttunut ja muuttuu lisää. Kansainvälinen järjestelmä käy lävistä murosvalihta. Demokratia ja markkinatalous ovat edenneet. Paljon myönteistä on tapahtunut kylmän sodan päätyttyä, mutta konfliktien määrä on suurempi kuin koskaan ennen. Ne ovat yhä enemmän valtioiden sisäisiä, eivät niinkään valtioiden välisiä ja niihin vaikuttaminen on juuri siksi erittäin vaikeaa.

Globalisaation mukanaan tuoma vallankäyttö hajoantuu uusiin käsiin ja uusille tahoille. Ulkoministeriöt ja suurlähetystöt joutuvat tekemisiin kysymysten kanssa, joita vielä 15–20 vuotta sitten ei tunnuttu. Monet omien rajojemme ulkopuolella tapahtuvat ilmiöt ja kehitysprossit vaikuttavat kansalaistemme turvallisuuteen ja hyvinvointiin. Suomalaisen taloudellisen menestyksen ja hyvinvoinnin edellytykset luodaan yhä enenevässä määrin oman maamme rajojen ulkopuolella. Ilmastomuutos, saastuminen, väestöllikeet, migraatio, kansainvälinen rikollisuus, terrorismi ja kulkutaudit eivät tunne valtioiden rajoja.

Ulkosaianhallintojen on asetettava itselleen uusia prioriteetteja, joista monet menevät yli perinteisen valtioiden välisen diplomaattisen kanssakäynnin. Kansallisen menestymisen on kasvavassa määrin riippuvainen enemmän muiden kuin valtion omien päättäjien toimista. On alati vaikeampaa vetä rajaa sen välille mikä on ulkoista ja mikä oman maan sisäistä toimintaa ja tavoitteen asetelua. Ero globaalien ja kansallisten etujen välillä koroutuu umpeen. Kansalliset ulkoasiainhallinnat eivät aina ole valmiita vastaamaan uusiin haasteisiin kun hallittuista riippumattomat, mutta valtioiden toimintaan syvästi vaikuttavat tekijät vahvistuvat.

Diplomaattia on saanut uutta sisältöä ja merkitystä. Diplomatian ammattilainen numero yksi – ulkoasiainhallinto – on haasteen edessä avainasemassa. On kyettävä voimakkaitaan ympäröivään maailmaan usein keinoin, on omaksuttava uusia asioita ja toimintatapoja.

Valtiosihteeri Pertti Torstila 15.5.2008

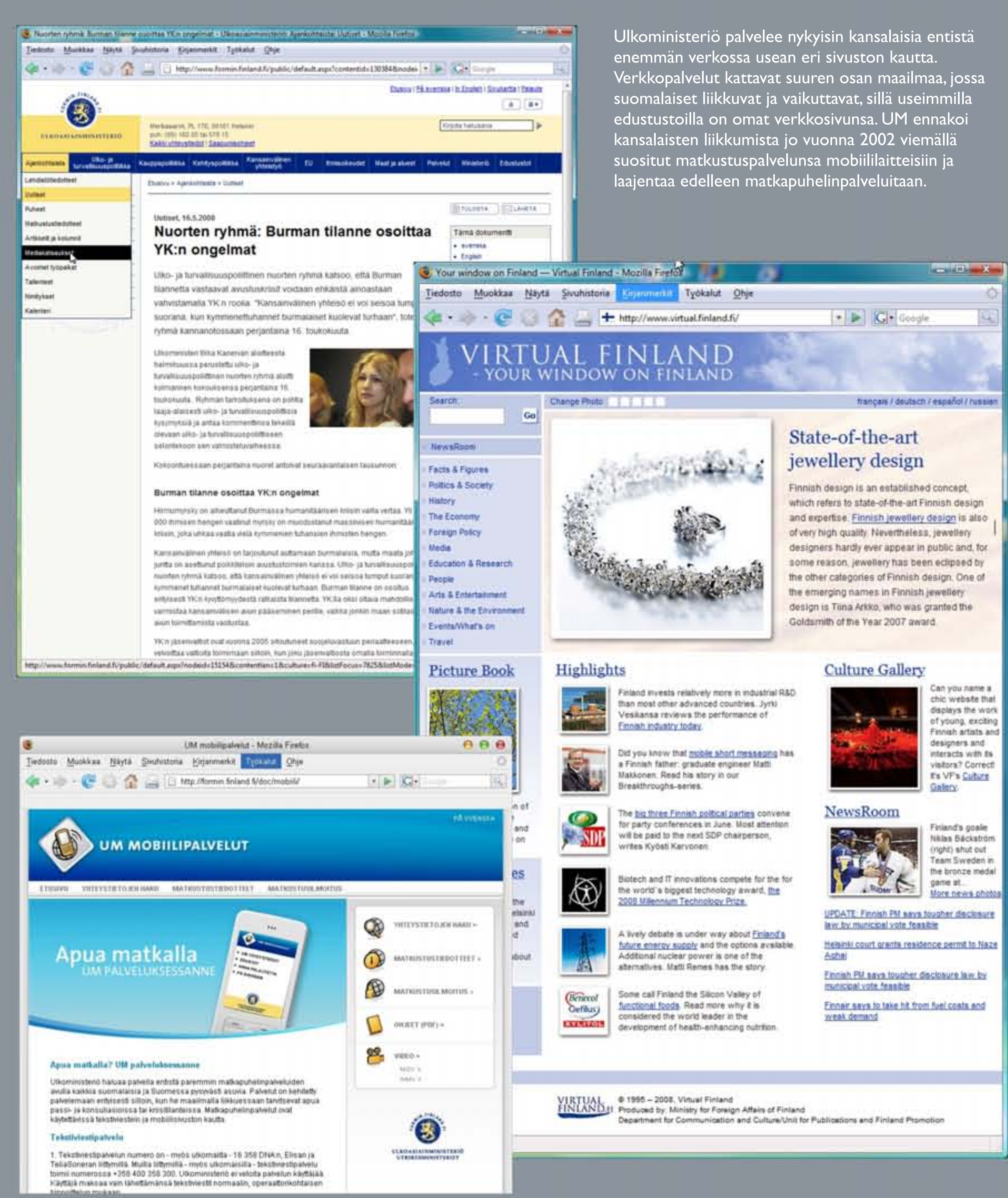
Ulkoasiainhallinto tänään

Ulkoministeri Alexander Stubb ja valtiosihteeri Pertti Torstila
 Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Paavo Väyrynen tapas Intian kauppa- ja teollisuusministerin Kamal Nathin

Ulkoministerin toiminta maailmalla ja Suomessa (vasemmalta oikealle ja alhaalta ylöspäin) lähetystöhenkilöstöä Ateenassa, Dar Es Salaamissa ja Abujaissa / Lordi ja suurlähettiläs Ole Norrback Ateenassa, Pohjois-Amerikan ystävien (ASA-32) väkeä Helsingissä / ulkoministerin perustama nuorten ryhmä pohli laaja-alaisesti ulko- ja turvallisuuspoliittisia kysymyksiä, suurlähettiläs Antti Sierla johtamassa ministeriön Nato-selvityksiä / lähetystöhenkilöstöä Islamabadissa, Managuasta ja Kööpenhaminasta / lapset tapasivat nuorimie suurlähettilään residenssissä Lontoossa brittikouluaisille suunnitellun Kidzone Finland-verkkokokouksen avaamisen yhteydessä, leiseä ulkoministeriön järjestämässä islam-tietoiskussa / UM:n konsulttikommunskunta koulutustauu jatkuvasti ja on 24/7 valmiina lähtöön suomalaisia auttamaan.

www.formin.finland.fi
www.virtual.finland.fi
www.eurooppa-tiedotus.fi
www.kauppapolitiikka.fi
www.global.finland.fi

ULKOASIAINMINISTERIÖ
 UTRIKESMINISTERIET